

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 13-15 sentyabr 2025-ci il Şənbə № 164 (8774) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ankara-İrəvan münasibətlərində mühüm gəlişmə

Ərdoğanın xüsusi elçisi ilk dəfə Ermənistanda oldu; sərhədlər açılır?

yazısı səh.7-də

Rusiyanın Azərbaycana qaz hücumu: düşmənciliyin bu qədəri

yazısı səh.9-da

Bakı və Ankaraya qarşı şok plan - 3 ölkə...

yazısı səh.5-də

Paşinyan yenə Rusiyaya gedir-İrəvandan U dönüşü?

yazısı səh.6-da

Anti-Azərbaycan qüvvələrin ABŞ Kongresində fiaskosu - gözlənti

yazısı səh.5-də

Simonyanın Bakı nefti arzusu - İki baxış

yazısı səh.4-də

Ukrayna müharibəsi 2026-ya keçir

yazısı səh.14-də

Pezeşkiandan Azərbaycanla bağlı jest - Xamenei də dəstəklədi

yazısı səh.4-də

Şair-yazıçılar niyə ədəbiyyatdan pul çıxara bilmir?

yazısı səh.10-da

Müəllimlər də pul verib imtahana girəcək - Rəy

yazısı səh.3-də

Qadınlarımız da əsgərliyə gedə bilər

yazısı səh.15-də

ZƏNGƏZURDAN MANEƏSİZ KEÇİD BELƏ OLACAQ - BAKININ ŞƏRTİ

Naxçıvana keçidin mexanizmi dəqiqləşir: nə yoxlanış, nə erməni gömrükçüsü...; ABŞ artıq dəhlizə maliyyə ayırır, proses başlanıb

yazısı səh.8-də

Paytaxtda "at oynadan" MTK-lar - dövlət "mənzil mafiyası"nı çökdürməsə...

Tikinti şirkətlərindən ev almaq əlçatmaz olub: qiymətlər absurd, realıqdan uzaq; hüquqşünas audit yoxlamalara çağırdı

yazısı səh.11-də

Tahir Rzayev

Deputat ətin qiymətindən şikayətləndi: "Bunun səbəbi..."

yazısı səh.3-də

Əziz Ələkbərli:

"Qərbi Azərbaycanla bağlı iş yarımçıq qalmayacaq"

yazısı səh.10-da

Emin Əmrullayev

Nazirdən bunker müəllimlərə tənqid: "Aşıq bildiyin çalar"

yazısı səh.3-də

Bütün məktəblərdə telefon qadağan ediləcək - Rəsmi

Şagird davranış qaydaları hazırda 300 məktəbdə tətbiq edilir. Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin (MÜTDA) direktoru Eşqi Bağrov məlumat verib. O bildirib ki, yaxın günlərdə şagird davranış qaydaları ölkənin bütün məktəblərində tətbiq ediləcək. Qeyd edək ki, şagird davranış qaydaları ümumi təhsil müəssisəsində nizam-intizamı tənzimləyən qayda və prosedurları müəyyən edir.

Qaydalarda şagirdlərin məktəbə gətirməsi qadağan edilən əşyalar da qeyd olunub. Bunlar planşet, mobil telefon, təsbeh və sairidir.

Sənədə əsasən, qadağan olunmuş əşyaları məktəbə gətirmək yüngülsəviyyəli qayda pozuntusu hesab edilir. Bu pozuntu zamanı şagirdlə "sakit söhbət" (səs tonunu qaldırmadan) - onların davranışının niyyə qəbuləlməz hesab olunduğu və nə üçün təkmişləşdirməyə ehtiyac olduğunu dəqiq izah etmək lazımdır.

Maliyyə Nazirliyi yoxlamalar aparır - Səbəb

"Son günlər Dövlət Maliyyə Nəzarəti Xidməti tərəfindən aparılan yoxlamalarla bağlı bəzi media orqanlarında əsassız məlumatların dərc edilməsi müşahidə olunur". Maliyyə Nazirliyinin yoxlamalarla bağlı yaydığı məlumatda bildirilib.

Qeyd olunub ki, həyata keçirilən nəzarət tədbirləri qanunamüvafiq qaydada və planlı şəkildə aparılır, mühasibat uçotu məlumatları əsasında qurumların maliyyə nəticələrinin yoxlanılmasını və təhlilini əhatə edir.

"Nəzarət tədbirlərinin nəticələri qanunvericiliyə uyğun olaraq mütəmadi şəkildə Nazirliyin rəsmi internet sahifəsində dərc olunur və ictimaiyyətə açıqlanır. Media nümayəndələrindən nəzarət tədbirləri ilə bağlı yalnız rəsmi açıqlamalara istinad etmələri xahiş olunur", - nazirlikdən bildirilib.

Zərdabda qaçırılan qızın anası danışdı

Zərdab rayonunda 22 yaşlı qız evlənmək məqsədilə qaçırılıb. Hadisə rayonun Məmmədqasımlı kəndində baş verib. Kənd sakini, 22 yaşlı qız həmkəndlisi İzzət Rəhmanovlu tərəfindən qaçırılıb. Hadisə baş verən zaman ailə üzvləri evdə olub. Məlumatla görə, hadisə ilə əlaqədar İzzət Rəhmanovlu, onun qardaşı 1996-cı il təvəllüdlü İsmət Rəhmanovlu və onun 1968-ci il təvəllüdlü anası da saxlanılıb.

Modern.az-ın məlumatına görə, qaçırılan qızın anası baş verən hadisə barədə ətraflı məlumat verib:

"Mən aşağıda idim. Birdən qızımın çığrısını eşitdim. Elə bildim, kimse dalaşır. Balaca nəvəm də o biri tərəfdə idi. Qaç-qaça gəldim, gördüm ki, qızım qışqırır: "Ay ana, mənə apar-dılar"- deyə səs gəlirdi. Gördüm ki, oğlan qaçır".

O, qızını qaçıran şəxsin tək olub-olmadığını görmədiyini deyib. Qızın anası oğurlayan şəxsin anasının onu çox sıxdığını və hazırda da qızının bədənində ağrıların olduğunu deyib.

Xatırladaq ki, sentyabrın 11-də İzzət Rəhmanovlunun anası, qardaşı və qızın bacısı da şübhəli şəxs qismində saxlanılıb. Hər üç şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Qarabağda 55329 nəfər məskunlaşdı

Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatına görə, Azərbaycan Prezidentinin 2022-ci il 16 noyabr tarixli 3587 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na əsasən 01.09.2025-ci il tarixədək işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpa olunmuş yaşayış məntəqələrinə 18167 nəfərdən ibarət 4591 ailənin qayıdışı təmin edilib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında bildirilib.

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin məlumatına görə, həmin tarixə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa-quruculuq işləri və digər peşə fəaliyyəti ilə bağlı müvəqqəti yaşayan şəxslərin və onların ailə üzvlərinin sayı isə 36012 nəfər təşkil edib. Xankəndi şəhərində yerləşən Qarabağ Universitetində təhsil alan 1150 nəfər tələbə də nəzərə alınmaqla işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşmış əhalinin ümumi sayı 55329 nəfər təşkil edib.

Əsgərlərlə görüş qadağası qüvvəyə mindi

Azərbaycan Ordusunda yeni xidmətə başlayan gənc əsgərlərin sağlamlığını qorumaq məqsədilə həyata keçirilən qabaqlayıcı tədbirlər davam etdirilir. Hərbi mühiyyət adaptasiya dövründə gənc əsgərlərin respirator xəstəliklərə, o cümlədən grip infeksiyasına yoluxma hallarının qarşısını almaq üçün keçirilən tədbirlərlə əlaqədar hərbi hissələrdə görüş müvəqqəti məhdudlaşdırılıb. Müdafiə Nazirliyi (MN) məlumat yayıb.

"Vətəndaşlardan, xüsusən də yəşləyən gənclərdən hərbi qulluqçularımızın sağlamlığına həssaslıqla yanaşmağı, qeyd olunan məhdudiyyəti anlayışla qarşılamağı və hərbi hissələrə gəlməməyi bir daha xahiş edirik. Məhdudiyyət götürüldükdən sonra ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcəkdir", - deyərək məlumatda qeyd edilib.

Qeyd edək ki, qəzada həyatı itirənlərdən hamısı polis əməkdaşı olub. Hadisənin yağıntılı hava şəraiti səbəbindən yolun sürüşkən olduğuna görə baş verdiyi ehtimal edilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Culfada dəhşətli faciə: 4 polis həyatını itirdi

Sentyabrın 12-də saat 5 radələrində Culfa rayonunda ölümlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Report xəbər verir ki, rayon sakini Qüdrət Quliyevin idarə etdiyi BMW markalı avtomobilin aşması nəticəsində sürücü və 3 sərnişin hadisə yerində vəfat ediblər.

Qeyd edək ki, qəzada həyatı itirənlərdən hamısı polis əməkdaşı olub. Hadisənin yağıntılı hava şəraiti səbəbindən yolun sürüşkən olduğuna görə baş verdiyi ehtimal edilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Culfada 4 polisin öldüyü yol qəzası ilə bağlı cinayət işi başlayıb. Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 263.3-cü (yol istismar qaydalarını pozma, iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olma) maddəsi ilə cinayət işinə başlanılıb. İş üzrə müvafiq ekspertizalar təyin edilib.

Narkokuryerdən 13 kq marixuana aşkarlandı

Lənkəran Şəhər Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı növbəti əməliyyat keçirilib. DİN-in Mətbuat Xidmətinin regional qrupundan verilən məlumata görə, tədbirlərlə əvvəllər də eyni əmələ görə məhkum edilmiş Ruslan Ramazanlı saxlanılıb.

Ondan sosial şəbəkədə tanış olduğu xaricdə yaşayan narkotacir vasitəsilə əldə etdiyi 13 kiloqram marixuana aşkarlanıb. Araşdırmalarla R.Ramazanlının narkokuryerliyə cəlb edildiyi və marixuananı maddi qazanc qarşılığında deyiləcək ünvanlara çatdırmağa razılaşdığı müəyyən edilib.

Saxlanılan şəxs barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib, araşdırmalar davam etdirilir. Bundan əlavə, Lənkəran ŞRPŞ-nin əməkdaşlarının son bir ay ərzində rayon ərazisində keçirdikləri əməliyyatlar zamanı narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqəli 20 fakt aşkarlanıb.

Kürəkən qayınatasının evinə basqın etdi

Bakının Suraxanı rayonunda qayınatasının evinə basqın edən kürəkən həbs edilib. Teleqraf-ın əldə etdiyi xəbərə görə, Şamaxı rayon sakini, 1977-ci il təvəllüdlü Elçin Abdullayev həyat yoldaşı Bahar və qızı Əminənin yaşadığı atası evinə gəlib. Ailə üzvləri ilə dava-dalaş salan Elçin polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Onun həyat yoldaşı Bahar və qızı Əminə (ad-soyad şərti verilib - red.) dəfələrlə Daxili İşlər Nazirliyinin 102 qaynar xəttinə zəng ediblər, E. Abdullayevin içkili vəziyyətdə yaşadığını evə gəlməsini, onlara narahatlıq yaratdığını bildiriblər. Əməliyyat qrupu hadisə yerinə gedib, vətəndaşı polis bölməsinə dəvət ediblər.

İçkili vəziyyətdə olan E. Abdullayev polis əməkdaşlarına nalayiq ifadələr işlədib, söyüşlərlə təhqir edib. Həkim müayinəsinə yoxlanışa aparıldıqda isə həkimə müqavimət göstərərək. Bölməyə geri qaytarıldıqda öz həyat yoldaşına vurmaq istəyib. Onun hərəkətlərinin qarşısını polis əməkdaşları alıb. Lakin o, yenə öz əməllərindən geri qalмайıb, polisin tələblərinə tabe olmayıb.

E.Abdullayevin barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 510 (xırda xuliqanlıq) və 535.1-ci (polis işçisi və ya hərbi qulluqçu ictimai qaydanın mühafizə vəzifələrini icra edərkən, onların qanuni tələblərinə qəsdən tabe olmama) maddələri ilə inzibati qaydada protokol tərtib olunub.

İş üzrə izahat verən təqsirləndirilən şəxs bildirib ki, hər gün içki qəbul etmir, 3-4 gündən bir içki içir, işdə olur. Təqsirləndirilən şəxs deyib ki, polis əməkdaşlarına dediyi ifadələrə, hərəkətlərə görə üzr istəyib. Suraxanı Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə təqsirləndirilən şəxs 15 gün müddətinə inzibati qaydada həbs edilib.

Boşanmalar azalıb

Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən cari ilin yanvar-iyul aylarında 27509 nikah və 12146 boşanma halları qeydə alınıb. APA xəbər verir ki, bu, Dövlət Statistika Komitəsinin yanvar-iyul ayında ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi göstəricilərini əks etdirən nəşrdə öz əksini tapıb.

"Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin hər 1000 nəfərinə nikahların sayı 4,5-dən 4,6-ya qədər artmış, boşanmaların sayı isə 2,1-dən 2,0-a düşüb", - məlumatda qeyd olunub.

Bu gün sulu qar yağacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişən buludlu olacağı, arəbir tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidməti məlumat yayıb.

Gündüzdən bəzi yerlərdə fasilələrlə yağış yağacağı ehtimal olunur. Arəbir güclənən şimal-qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 17-19, gündüz 22-24 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm civə sütunundan 766 mm civə sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 70-75 %, gündüz 55-65 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə arəbir yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə sulu qara keçəcəyi, gecə və şəhər bəzi yerlərdə duman olacağı ehtimal olunur. Şərq küləyi bəzi yerlərdə arəbir güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 16-20, gündüz 22-27, dağlarda gecə 3-7, gündüz 7-12 dərəcə isti olacaq.

Müəllimlər də pul verib imtahana girəcək - Ekspertlər deyir ki...

Təklif olunan dəyişiklik layihəsi etirazla qarşılandı; mütəxəssis: "Müsabiqədə iştirak üçün ödəniş etmək ən böyük haqsızlıqdır"

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsində müzakirə edilən "Ümumi təhsil haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsi müəllimlər arasında yeni narazılıqlar yarada bilər. Layihəyə əsasən, müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqədə iştirak bundan sonra ödənişli olacaq.

İlk dəfə imtahana girənlər və bir sıra kateqoriyalar istisna olmaqla, digər namizədlər MİQ imtahanına qatılmaq üçün müəyyən məbləğ ödəməli olacaqlar. Ödənişin həcmi isə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən ediləcək.

Rəsmi izahata görə, bu addım namizədlərin məsuliyyətini artırmaq, dövlət büdcəsinə düşən yükü azaltmaq və maliyyə xərclərinin bir hissəsini iştirakçıların özlərinin daşımalarını təmin etmək məqsədi daşıyır.

Statistikaya nəzər saldıqda görünür ki, hər il MİQ imtahanına 60-70 min nəfər müraciət edir. Amma onların hamısı müəllimlik peşəsinə ciddi yanaşmır, bir qismi sadəcə formal iştirak üçün qeydiyyatdan keçir. Yeni mexanizm isə "əsassız müraciətlərin" qarşısını almaq üçün təklif olunur.

İnkişaf etmiş ölkələrdə müəllim imtahanlarının ödənişli olması normal praktikadır, amma həmin ölkələrdə müəllimlərin yüksək maaşı, geniş sosial təminatı və sabit karyera imkanları var. Azərbaycanda isə müəllimlərin maaşı hələ də geniş müzakirə olunan mövzularındandır. Əgər ödəniş mexanizmi tətbiq olunarsa, bu, yalnız müəllimlərin sosial təminatını gücləndirən əlavə tədbirlərlə birlikdə həyata keçirilməlidir.

Ödənişin tətbiqi imkansız ailələrdən çıxan, amma yaxşı müəllim olmaq potensialı olan gəncləri də yarışdan kənarda qoya bilər. Bu isə həm təhsil sistemində, həm də kadr siyasətinə mənfi təsir göstərə bilər.

Məsələ parlamentdə müzakirə olunmaqda davam edir. İctimaiyyətin əsas sualı isə budur: müəllimlərin işə qəbul imtahanının ödənişli olması nə dərəcədə doğru yanaşmadır və bu, təhsilin keyfiyyətinə hansı təsirləri göstərəcək?

Elm və təhsil məsələləri üzrə tədqiqatçı Elmin Nuri "Yeni Müsavat"a şərhində bildirib

ki, təklif olunan dəyişiklik layihəsini etirazla qarşılayır: "Hər müraciətdən 45-60 manat civarında ödəniş tələb oluna bilər. Doğrudur, bu, hələ rəsmi təsdiqini tapmayıb və ümid edirəm ki, baş tutmayacaq. Ödəniş tələb edilməsi müəllim və təhsil ictimaiyyəti tərəfindən birmənalı qarşılanmayacaq. Axı bu ödəniş nəyə lazımdır? Doğrudur, ilk dəfə MİQ-də ilk dəfə iştirak edənlər və müəyyən sosial təbəqəyə məxsus olan şəxslər bundan azaddırlar. Lakin digərlərinin ödəniş etməsinin səbəbi nədədir? Müəllimin müsabiqədə iştirak etmək üçün pul ödəməsi ona ən böyük haqsızlıqdır. Ötən gün Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev brifinqdə bunun səbəblərini sadalamağa çalışdı, amma düşünürəm ki, müsabiqə müəllimlərin ödəyəcəyi pul hesabına başa gəlməlidir. MİQ dövlət qurumunun təşkil etdiyi müsabiqədir və bu, müəyyən bəlli büdcə ilə nəzəmlənəlidir.

Dövlət İmtahan Mərkəzinə misal çəkə bilərlər. Biz bilirik ki, DİM cari ilin məzunlarından pul almır, onlar yalnız ikinci dəfə özünü sınaqmaq istəyənlərdən ödəniş tələb edirlər. Nəzərə alaq ki, DİM publik hüquqi şəxsdir və özünü maliyyələşdirmə müstəqilliyi var. Lakin Elm və Təhsil Nazirliyi kimi rəsmi bir qurum buna niyə büdcə ayırmaq istəməsin ki? Bəlkə, də burada bizim bilmədiyimiz başqa detallar var. Səbəb kimi büdcənin təşkilinə sərf edilən vəsait göstərilir, bunlar olmalıdır da. Qəti şəkildə bu təklifi dəstəkləmirəm".

Ekspert İlqar Oruc deyib ki, müsabiqədə birinci dəfə iştirak edənlərə və müəyyən sosial qrupdan olan şəxslərə güzəşt edilməsinin tərəfdarıdır: "Fikirləşirəm ki, bu formatda güzəştlər tətbiq olunacaqsa, imtahanların ödənişli olması mümkündür. Bu, təsadüfi adamların

MİQ imtahanı üçün qeydiyyatdan keçərək sonradan iştirak etməməsinin qarşısını alacaq. Çünki bu imtahanlar kifayət qədər maliyyə tələb edir. Bu baxımdan həmin dəyişikliklərə getmək olar. Yetər ki, bu imtahanlar müəyyən güzəştlərlə təşkil edilsin. Birinci dəfə iştirak edən şəxsə niyə güzəşt edilməsin ki? Təbii ki, edilməlidir və bu yanaşma doğrudur".

Təhsil məsələləri üzrə mütəxəssis Elçin Əfəndinin fikrincə, müsabiqənin ödənişli olmasına rəvac verən amillər var: "İlk növbədə deyə bilərəm ki, müsabiqədə iştirak üçün 60 mindən çox namizəd müraciət edir. Lakin imtahanda 4-5 min nəfər iştirak edir. Nəticə etibarilə 10 min adamdan çox imtahana qatılır. Halbuki onlar üçün auditoriya hazırlanır, vaxt ayrılır, nəzarətçi və kompüterlər ayrılır. Sualların hazırlanması üçün vəsait xərclənir. Bu qədər adam imtahanda iştirak etmirsə, dövlətin maliyyə itkisi yaranır. Bu nöqtəyi nəzərdən imtahanın ödənişli keçirilməsinə qərar verilib. Təbii ki, bu hər kəsə şamil edilməyəcək. İlk dəfə imtahan verənlərdən bu məbləğ tələb edilməyəcək. Digərləri isə imtahana məsuliyyətlə yanaşsınlar deyə ödəniş edəcəklər. Lakin bu tətbiq edilsə, bununla paralel müəllimlərin əmək haqları da artmalı, həvəsləndirici tədbirlər görülməlidir".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Tahir Rzayev

Deputat ətin qiymətindən şikayətləndi: "Bunun səbəbi..."

"Hazırda Azərbaycanda ət qiymətləri yüksəkdir". APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin keçirilən iclasında komitənin sədri Tahir Rzayev deyib. "Bunun səbəblərindən biri odur ki, bəzi hallarda mal-qara sahibləri məhsullarını bazara lazımı qaydada çıxara bilmirlər.

Amma həmin şəxslər məhsullarını müəyyən köşklər vasitəsilə sata bilməlidirlər. Bu mənada bələdiyyələr çox böyük rol oynaya bilər. Bələdiyyələrin hər biri öz ərazilərində qanunvericilik çərçivəsində ət köşkləri yarada bilərlər. Bundan həm də bələdiyyə qazana bilər. Bələdiyyələrin rayonlarda yaşayan vətəndaşların məhsullarını satmasını təmin etməsi mümkündür", - deyə deputat qeyd edib.

Laçında söyüş söyən vəzifəlilər həbs olundu

Laçında ANAMA-nın bölmə rəhbərləri həbs edilib. Hadisə sentyabrın 11-i Laçın şəhərinin mərkəzində baş verib. ANAMA-da bölmə rəisi işləyən 1985-ci il təvəllüdlü S.Məmmədovun (şərti) idarə etdiyi "Hyundai Sonata" markalı avtomobil yol polisi əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb. Bu zaman sərxoş vəziyyətdə olan və sürücülük kəmərinə istifadə etməyən sürücü ilə onun yanında əyləşən, spirtli içkinin təsiri altında olan 31 yaşlı sərnişin T.Qurbanov ucadan səs-küy salmağa, söyüş söyməyə başlayıblar.

İctimai asayışı pozan şəxslər saxlanılaraq bölməyə aparılıblar. Burada onların ikisinin də ANAMA əməkdaşı olmaları, həmin qurumda bölmə rəisi vəzifəsində çalışmaları müəyyən edilmişdir.

Barelərində inzibati protokol tərtib edilən şəxslər Laçın Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə 8 sutkalıq inzibati həbs ediliblər.

Nazir bunker müəllimləri tənqid etdi: "Aşıq bildiyin çalar"

"Hərdən bizə deyirlər ki, niyə təhsili tənqid edirsiniz, təhsili düzəldin. Biz də deyirik ki, birinci problemi başa düşməliyik, cəmiyyət də, biz də eyni yerdə olmalıyıq. Bəzən cəmiyyət elə bilir ki, biz problemi başa düşmürük".

Modern.az xəbər verir ki, bunu "2025-2026-cı tədris ili: yeniliklər və hədəflər" mövzusunda keçirilən tədbirdə elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev qeyd edib.

O qeyd edib ki, bu barədə Milli Məclisdə də müxtəlif ictimai dinləmələr olacaq.

"Problemimiz odur ki, dərslərin məzmununa baxılmalıdır. Bu problem nazirlikdən qaynaqlanmır. Məsələn Azərbaycan tarixi kitablarını dili həmin yaş kateqoriyalarına aid uşaqların başa düşəcəyi dildə deyil. Amma problem tək bu deyil, 11-16 yaşında birinin anlaşıqlı, aydın dildə olan hekayəyə ehtiyacı var ki, o küçədə belə birinə tarixi danışa bilsin. Bizim tarix kitablarımızın əksəriyyəti sadəcə tarixi faktların ardıcıl olaraq sıralanması və təsvirindən ibarətdir. Azərbaycan dili dərslərlərində külli miqdarda dil qaydaları var, amma oxuyub anlamaqla bağlı problemlər var. 10 yaşına çatan birinin ən yaxşı halda 4-dən 1-i oxuduğunu anlamır və bu 9-cu sinifə gələndə daha da artır, getdikcə problem böyüyür. Bizə bunu dəyişmək üçün mütəxəssislər lazımdır, onlar bizimlə eyni yerdə deyillər", - nazir bildirib.

Nazir deyib ki, hər il MİQ imtahanında bunker müəllimlərlə sualları müzakirə edir: "Görünən odur ki, bizim ən savadlı, ən yaxşı saydığımız müəllimin belə 21-ci əsrin tələblərinə uyğun sual yazmaq bacarığı yoxdur. "Aşıq bildiyin çalar, hər dəfə qayıdıb deyirlər ki, olar mən bu sualı yazım? Suala cavab yazanlar da bu cür suallar gözləyir. Sual yazan sual yazmağını dəyişmək, cavab verən də başqa suala cavab vermək istəmir. Deyirlər ki, nə oldu elə mənim imtahan verdiyim vaxtda dəyişməlisiniz bunu?", - o bildirib.

"Mən bölgələrə qəbullara gedəndə yanıma formativ qiymətləndirmələrlə bağlı bir müəllim də gəlir", - Emin Əmrullayev qeyd edib. "İnsanlar sənin yanına nə üçün gəlsə, demək onlar üçün o önəmlidir. Müəllimlər əmək müqaviləsi, maaşı, dərslər haqqında mübahisə edir. Amma 10 müəllimdən 7-si formativ qiymətləndirməni düzgün apara bilmir. Biz demirik ki, həmin müəllimlər pisdirlər, sadəcə formativ qiymətləndirməni apara bilmir və aparmağı öyrənməlidir", - o deyib.

İcra hakimiyyətində əlbəyaxa

Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyətində dava düşüb. Hadisə rayon icra hakimiyyətinin qəyümlüq şöbəsində baş verib.

Sabirabad rayon sakini, 1977-ci il təvəllüdlü Şəlalə Ağayeva (soyad şərtidir) oğlu və gəlinini qəyümlüq şöbəsinə gətirib, onların birgə nikahdan olan övladını qəyümlüqə götürmək istəyir. Hadisə yerinə gəlinin anası Rükəyyə Əliyeva (soyad şərtidir) gəlib və Şəlalə ilə Rükəyyə arasında uşağa görə mübahisə yaranıb. Mübahisə nəticəsində Şəlalə gəlini və onun anası Rükəyyəni yumruqla vurub yıxıb. O, daha sonra Rükəyyənin saçından tutaraq icra hakimiyyətinin koridorunda sürüyüb.

Hadisə yerinə polis əməkdaşları gəliblər, faktla bağlı inzibati protokol tərtib edilərək məhkəməyə göndərilib. Sabirabad Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə Ş.Ağayeva 300 manat cərimə edilib.

Bu şirkət vergi borcunu ödəmir

Kənd təsərrüfatı məhsulu və tikinti materiallarının ixracından əldə olunan milyonları ölkəyə qaytarmayan şirkətlərdən birinin vergi ilə də problemi yaranıb.

Musavat.com xəbər verir ki, söhbət "Gold Plant" MMC-dən gedir. Şirkətin hazırda vergiyə olan borcu 130 min manatdan çoxdur.

Qanuni təmsilçisi Vəliyev Səmrəl Eldəniz oğlunun olduğu şirkətin nizamnamə kapitalı cəmi 10 manatdır.

Bu şirkətin adı Baş Prokurorluğun həyata keçirdiyi əməliyyatda da keçir. Belə ki, Baş Prokurorluq ölkədən ixrac olunan kənd təsərrüfatı və tikinti materiallarından əldə edilən milyonlarla manat vəsaitin ölkəyə qaytarılmadığını müəyyən edib. Əməliyyat zamanı bir neçə tanınmış şirkət müəyyən edilib. Bəzi şirkət rəhbərləri beynəlxalq axtarışa verilib.

Ölkədən ixrac olunan məhsullardan əldə edilən milyonlarla manatı geri qaytarmayan şirkətlərdən biri də "Gold Plant" MMC-dir.

Iran Prezidenti Məsud Pezeşkian Ərdəbil vilayətində investitorlar və sahibkarlarla görüşdə Azərbaycanla iqtisadi əlaqələrin gücləndirilməsi barədə mühüm açıqlama verib. Pezeşkian çıxışında Ərdəbilin coğrafi mövqeyinin böyük üstünlüklər yaratdığını bildirib.

“Ərdəbil Azərbaycanla (Quzey Azərbaycanla-red.) sərhəddə yerləşir və böyük potensiala malikdir. Əgər Ərdəbilin inkişafına fərqli yanaşsaq, bir çox iqtisadi problemləri həll etmək mümkün olar. Böyük imkanlara malik bu bölgədə yeni strategiyaya vasitəsilə iqtisadiyyatı inkişaf etdirmək olar”, - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb. Pezeşkianın bu çağırışı həm bölgə iqtisadiyyatının canlanması, həm də Azərbaycanla qarşılıqlı əməkdaşlığın güclənməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Qeyd edək ki, İranın Ali Ruhani Lideri Ayətullah Əli Xamenei də ötən günlərdə prezidentə açıq dəstəyini ifadə edib. O, müharibə günlərində və sonrakı zamanlarda aparılan siyasətə görə Pezeşkianı təşəkkür edib. Prezident seçilən zaman isə Xamenei Pezeşkianı “ağıllı, dürrüst və məşhur şəxsiyyət” kimi qiymətləndirib və onun uğurlarının İran xalqı üçün mühüm rol oynayacağını bəyan etmişdi.

“Ekonomiks” Beynəlxalq İqtisadi Araşdırmalar İctimai Birliyinin sədri, professor Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsinin həm Azərbaycan, həm də İran üçün faydalı olacağını bildirdi:

“Yaxın qonşu ölkələr olmaq da, Azərbaycan və İran arasında xarici ticarət dövrüyəsi bir o qədər də böyük hesab edilmir. Lakin son 5 ildə

iki ölkə arasında ticarət dövrüyəsi 1,9 dəfədən çox artıb. Belə ki, əgər 2020-ci ildə qonşu ölkə ilə ticarət dövrüyəmizin həcmi 339,1 milyon ABŞ dolları təşkil edirdisə, 2024-cü ildə bu rəqəm 647,1 milyon dollara qədər yüksəlib. Ticarət əlaqələrimizdə diqqəti çəkən əsas məqam isə budur ki, 2024-cü ildə Azərbaycandan İrana ixrac edilən məhsulların həcmi İrandan Azərbaycana ixrac edilən məhsulların həcmindən 45 dəfə az olub. Ticarət əlaqələrimizdə bu uyğunsuzluq yalnız keçən ilə aid deyil, bu ənənə illərdir ki, belə davam edir.

Daha doğrusu, əgər 2024-cü ildə biz İrana cəmi 14,0 milyon ABŞ dolları həcmində məhsul ixrac etmişiksə (2020-ci ilə müqayisədə 3 dəfəyə qədər az), həmin ildə İrandan idxalımız 633,1 milyon dollar təşkil edib. İrandan ölkəmizə kartof, badımcın, xurma, portağal, qurudulmuş üzüm, qənnadı məmulatları, şirin, müxtəlif yağlar, quru peçenyələr kimi qida məhsulları, müxtəlif növ abidə və ya tikinti daşları, keramikadan hazırlanmış sanitariya-texniki məmulatlar, şüşə və şüşə məmulatları, şvellerlər, profillər, borular, qızdırıcılar, məişət cihazları, məfillər, sistern və çənlər, ayaqqabılar, polietilen, polipropilen, plastik məişət əşyaları və ev ləvazimatları kimi digər məhsullar idxal olunur. Bir sözlə biz İran

Pezeşkiandan Azərbaycanla bağlı jest - Xamenei də dəstəklədi

Iran prezidenti iqtisadi inkişafdan danışarkən ölkəmizdən də bəhs etməklə hansı mesajı verib?

dan Azərbaycana idxal olunan mallar sırasında qida məhsulları, tikinti malları və müxtəlif növ məişət əşyaları üstünlük təşkil edir. Azərbaycandan isə İrana əsasən elektrik enerjisi, təbii qaz, metal konstruksiya-lar ixrac olunur. İki ölkə arasın-

da ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi potensialı böyükdür. Hesab edirəm ki, bu əlaqələrin böyüməsi hər iki tərəfə fayda verəcək”.

Deputat Aydın Mirzəzadə isə “Yeni Müsavat”-a qeyd etdi ki, Azərbaycanla İran arasında

münasibətlər hər zaman hər iki dövlətin diqqət mərkəzində olub. Onun sözlərinə görə, qonşuluq münasibətləri, ümumi tarixə malik olmaq, regionun bu günü və sabahı məsələləri hər iki dövlət üçün önəmlidir: “Bu münasibətlərdə tica-

rət-iqtisadi əlaqələr olduqca vacibdir. Bu baxımdan Azərbaycan İranla iqtisadi əlaqələrə xüsusi önəm verir. Çox şadıq ki, İranın yeni rəhbərliyi Azərbaycanla əlaqələrə diqqətlə yanaşır. Burada sərhədyanı bölgə ticarəti xüsusilə əhəmiyyətlidir. Məsafənin yaxınlığı, eyni zamanda iqtisadi maraqların nədən ibarət olması barədə məlumatlılıq bu əlaqələrə daha güclü edə bilər. İran prezidentinin iqtisadiyyatın inkişafından danışarkən Azərbaycandan da bəhs etməsi bunu göstərir ki, İran Azərbaycanla iqtisadi əlaqələrin coğrafiyasını genişləndirmək istəyir. Azərbaycan buna hazırdır, istənilən təklifləri müzakirə edə bilər. Ümumi tariximiz, coğrafiyamız, dilimiz, eyni zamanda mehriban qonşuluğumuz, bütün sahələrdə, o cümlədən ticari-iqtisadi sahədə əlaqələrimizin gücləndirilməsinə əsas ola bilər”.

□ Nigar HƏSƏNLİ,
“Yeni Müsavat”

Simonyanın Bakı nefti arzusu - reaksiyalar

Erməni spiker Azərbaycan benzinini daha ucuz ala biləcəklərini açıqlayıb; deputat və iqtisadçı isə deyir ki...

Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan sensasion açıqlama ilə çıxış edib. O bildirib ki, yaxın gələcəkdə Ermənistan və Azərbaycan arasında iqtisadi münasibətlər tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoyacaq: “Bizim vahid erməni-Azərbaycan əmtəə bazarımız olacaq. Mağazalarımızda Azərbaycan məhsulları görünəcək, Ermənistan məhsulları isə Bakıda və digər şəhərlərdə əlçatan olacaq. Ermənilər Azərbaycan benzinini daha ucuz ala biləcəklər - bu qaçılmazdır”,-deyər Simonyan vurğulayıb.

O etiraf edib ki, hər iki tərəfdə hələ də həssaslıq qalır: “Axi biz insan öldürmədikmi, azərbaycanlı tərəfdən adamlar öldürmədikmi?” - deyərək spiker xatırladı. Onun fikrincə, bu gərginlik zamanla aradan qalxacaq, çünki əsas prioritet sərhədlərin açılması və kommunikasiya xətlərinin tezliklə bərpa edilməsidir.

Simonyan həmçinin qeyd edib ki, artıq Moskvada və digər ölkələrdə çoxsaylı azərbaycanlı və erməni birlikdə biznes qurur, dostluq edir və normal münasibətlər saxlayır.

Bakı ilə İrəvan arasında parafılan sülh mətnində diplomatik əlaqələrin qurul-

ması da yer alır. Gələcəkdə yekun sülh sənədinin imzalanması Azərbaycanla Ermənistan arasında iqtisadi əməkdaşlığın qurulmasına, neftimizin bu ölkəyə satışına səbəb ola bilər.

Amma bunun əleyhdarları olanlar da var. Onlar torpaqlarımızı yağmalayanlara, dinc vətəndaşlarımızı qətlə yetirənlərə belə bir fürsət tanınmasına qarşı çıxırlar. Hesab edirlər ki, ermənilərin cinayətləri yaddan çıxmamalıdır və bu əlaqələrin yaranması növbəti bəlalərin təməlinin qoyulmasına səbəb ola bilər.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədr müavini Azər Badamov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında qeyd etdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh müqaviləsi imzalanandan sonra iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr yaradılmalıdır, daha sonra isə iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsinə başlanacaq: “Biz iki qonşu ölkəyik. Bu baxımdan həmişə düşmənlərin cinayətləri yaddan çıxmamalıdır və bu əlaqələrin yaranması növbəti bəlalərin təməlinin qoyulmasına səbəb ola bilər.

münasibətlər formalaşacaq. Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyanın dediyi kimi azərbaycanlılar və ermənilər gələcəkdə bir-biri ilə ticarət edə biləcəklər. Həm də iki ölkə arasında ticarət əlaqələri yaranacaq. Hər halda bizim neftimizə, qazımıza, kimya sənayesi mallarına Ermənistanla tələbat var. Həm də təbii ki, gələcəkdə “İstisu”nu, Ağdam şərabımızı da Ermənistanla sata bilərik. Burada qeyri-adi bir şey görmürəm. Bu gün bizə lazım olan əsas məsələ iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin imzalanması-na böyük maneə kimi qalan

Ermənistan Konstitusiyasından ölkəmizə qarşı olan ərazi iddialarının çıxarılmasıdır. Yekun sülh müqaviləsi imzalanandan sonra münasibətlər normalaşacaq və hər şey öz axarı ilə davam edəcək”.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov isə hesab edir ki, iqtisadi əlaqələrin yaranması daha çox Ermənistanın xeyrinə olacaq. O, “Yeni Müsavat”-a mövzunu şərh edərkən Azərbaycanın idxaldan asılı olduğunu vurğuladı: “Bu açıqlama gözlənilən idi. Hər iki ölkənin əsas ixrac bazarlarından biri Rusiya idi, Rusiya isə buna təzyiq vasitəsi kimi baxır. Belə bir ortamda ölkələr arasında münasibətlər bərpa olunduqdan sonra qarşılıqlı əsaslarda uyğun bazarlar yaranacaq. Sual budur ki, bu, hansı ölkə üçün daha çox dividend qazandıracaq? Birmənalı şəkildə düşünürəm ki, bu, Ermənistan üçün daha effektiv olacaq. Azərbaycanın ixrac sektorunda əsas pay neft və qaza aiddir. Azərbaycanın nefti azalsada, nefti də, qazı da satmağa yeri var. Əsas ixracı istiqamətləndirmək və Ermənistanın ehtiyacı olan məhsulu vermək üçün Azərbaycanın digər bazarları da var. Rusiya pomidorun təzyiq aləti kimi istifadə edir, amma Ermənistan pomidor istehsal olunur. Bu mənada Ermənistan o qədər də böyük bazar deyil. Ermənistan nefti və qazı ol-

mayan ölkə kimi öz qeyri-neft istehsalını 53 faiz artırıb, 13 milyard ABŞ dolları həcminə çatdırıb. Bu, Ermənistan üçün çox böyük rəqəmdir. Ölkə qızıl istehsalını 3 dəfədən çox artırıb, 5,6 milyard dollarlıq qızıl ixrac edib. Gümüş ixracını 12 dəfə, zərgərlik məmulatlarının ixracını isə 80 faiz artırıb. Ermənistan hətta telefon və elektron avadanlıqlarının istehsalını və ixracını həyata keçirib, bu sahədə artım isə 25 faiz olub, 672 milyon dollarlıq məhsul ixrac edilib. Bu məhsullar Ermənistanın ixracının 63 faizini təşkil edir. Hər bir məhsul Azərbaycan bazasına daxil ola biləcək məhsuldur. Kənd təsərrüfatı sahəsinə baxsaq, meyvə-tərəvəzin ixracı 9 faizə qədər artıb, kartofun, qurudulmuş meyvənin, şərabın ixracı da artıb. Düşünürəm ki, Ermənistan Azərbaycanın idxal etdiyi meyvə-tərəvəz, spirtli içki, bəzi sənaye məhsullarını ixrac edə bilər”.

E. Əmirov diqqətə çatdırdı ki, hazırda Azərbaycan bazarlarında Mərkəzi Asiya respublikalarından idxal edilən məhsullar sürətlə artır: “Azərbaycan bazarlarında Özbəkistanda istehsal olunan elektrik avadanlıqların, qızdırıcıların və s. satışı çoxalıb. Ölkəmiz böyük ölçüdə idxaldan asılıdır. Odur ki, Azərbaycan istehsal qura bilən ölkələr üçün əla bazardır. Bu isə Ermənistan üçün böyük uduş olacaqdır”.

□ Nigar HƏSƏNLİ,
“Yeni Müsavat”

ABŞ Nümayəndələr Palatasının Qaydalar Komitəsi FY2026 Müdafiə Səlahiyyətləri Haqqında Qanuna (NDAA) təqdim edilən anti-Azərbaycan məzmunlu iki mühüm düzəliş gündəliyə daxil etməyib.

sürdüyü sülh gündəmi, habelə Azərbaycanın ABŞ ilə strateji əməkdaşlığı daha da dərinləşdirmişdi.

Bundan əlavə, Ağ Ev həmin görüşlə eyni xəttə olaraq Azadlığa dəstək Aktına 907-ci Düzəlişin Azərbaycanla yardımla bağlı dayandırıl-

qarşı addımları heç vaxt dayanmayacaq. İki gün öncə də buna cəhd ediblər, lakin istədiklərinə nail ola bilməyiblər.

Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin 8 avqustda Vaşinqtonda keçirilən görüşdə və imzalanan sənəddən sonra inkişafı mərhələsində belə

Azərbaycan diplomatiyası bu istiqamətdə fəaliyyət göstərir: "Bizdən asılı olan hissədə biz, təbii ki, tələsməliyik, işlərimizi davam etdirməliyik. Azərbaycan əslində bu istiqamətdə çox ciddi bir işi reallaşdırıb. 8 avqustda Vaşingtonda Prezident İlham Əliyevin Prezident

Bakı və Ankaraya qarşı şok plan - rolda üç ölkə

Ermənilərin gözü yenə orda-burda

Ermənistanın "Fakt" qəzeti yazıb ki, Hindistan və İran münasibətləri yaxşılaşdırmaq üçün Tehranda xarici işlər nazirlikləri arasında məsləhətləşmələr aparırlar. Məlumatla görə, danışıqlarda Çababhar limanının fəaliyyətinin təşviqi, "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin inkişafı və digər mövzular ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Bu mövzuya toxunan "Respublika Meydanı" teleqram kanalı isə yazıb ki, Hindistan-İran-Ermənistan dəhlizi Şimal-Cənubu birləşdirəcək və bu, Ermənistanın Rusiya ilə Gürcüstan və İran arasında birləşdirici halqaya çevrilməsinə imkan verəcək. Rusiya malları tranzitlə İran və Fars körfəzinə, Hindistan və İran malları isə Ermənistan üzərindən dəhliz kimi Gürcüstanın Qara dəniz limanlarına (Poti, Batumi) və Rusiyaya (Larsoy) ixrac ediləcək.

Erməni media resursları yazır ki, Ermənistan strateji müttəfiq və Aİİ üzvü olan Rusiyadan, İrandan, Ermənistanın dostu və Türkiyə-Azərbaycan tandeminə qarşı çıxan bir ölkə kimi, eləcə də Azərbaycanın müttəfiqi Pakistanın rəqibi olan iqtisadi fəvqəldövlət kimi Hindistandan birbaşa sərmayələr cəlb etməlidir.

Nəşr yazır ki, Ermənistan bundan sonra da Türkiyə-Azərbaycan tandeminin təzyiqi altında olacaq və ona tab gətirmək üçün müttəfiqlərin köməyi ilə güclü orduya və sabit iqtisadiyyata malik olmalı, regional əhəmiyyətli logistika, enerji və nəqliyyat layihələrinin bir hissəsi olmalı, qonşu İran və Gürcüstanla yeni proqramlar həyata keçirməli, Aİİ üçün bir körpü olmalıdır.

Göründüyü kimi, İrəvan Bakı və Ankaraya qarşı yeni logistik planlar qurmağı nəzərdən keçirir. Təbii, bu, erməni mediasının yazdıqlarıdır, lakin ortada belə bir niyyət və marşrutlar mövcuddur.

Ermənistanda nə üçün Azərbaycan və Türkiyə ilə ortaqlayihələrə qarşı çıxırlar?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanda Azərbaycan və Türkiyə ilə neinki ortaqlayihələrə, hətta münasibətlərin normallaşmasına belə ehtiyatla yanaşan, bunu təhlükə olaraq görən insanlar var: "Bu da təbii, çünki uzun bir dövr ərzində türk düşmənciliyi erməni ictimai şüurunda mühüm yer tutub. Ayrı-ayrı erməni liderlərinin və xüsusilə də kilsənin bu istiqamətdə təbliğatı ictimai şüurda möhkəmlənib.

Ağlı başında olan, prosesləri təhlil etməyi bacaran, Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələrin, münasibətlərin normallaşmasının Ermənistan üçün ancaq xeyir verəcəyini dərk edənlər təbii olaraq tez bir zamanda münasibətlərin normallaşmasını istəyirlər. Yeni, Ermənistanda Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasını, ticari münasibətlərin qurulmasını, Azərbaycanla birgə regional layihələrdə iştirakı istəyənlər də var. Ancaq Paşinyan hakimiyyətinə müxalif olan qüvvələr Türk düşmənciliyi ideologiyasının insanların beynlərində qalmasından istifadə edərək Ermənistanın bundan sonra Türkiyə-Azərbaycan tandeminin təzyiqi altında olacağı ilə bağlı təbliğat aparır və bununla da Paşinyanı Ermənistanın maraqlarını satan şəxs kimi təqdim etməyə çalışırlar. Halbuki güclü və sabit iqtisadiyyata malik olmağın da, regional əhəmiyyətli logistika, enerji və nəqliyyat layihələrinin bir hissəsi olmağın da yolu məhz elə Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasından keçir".

Politoloq dedi ki, yeni lojistik planlar haqqında düşünməkdənsə, tez bir zamanda Zəngəzur dəhlizi istiqamətində götürülmüş öhdəliklərə uyğun olaraq fəaliyyətə start verməklə Ermənistanın tranzit ölkəyə çevrilməsini təmin etmək olar: "Uzun bir dövr ərzində müttəfiq dedikləri İranla dəmir yol əlaqəsi belə yarada bilməyən, öz ərazisindəki dəmir yollarını Rusiyanın nəzarətinə verən bir ölkənin başqa planlar qurması və bu haqda düşünməsi absurddur. Odur ki, Ermənistanın çıxış yolu məhz elə Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələrin bərpasından keçir. Bunu ermənilər nə qədər tez başa düşsələr onlar üçün də elə bütün region üçün də bir o qədər xeyirli olar".

Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Anti-Azərbaycan qüvvələrin Nümayəndələr Palatasında fiaskosu

Bakı-Vaşington münasibətlərinə əngəl olan sənədin ləğvi prosesi başladı - kritik gözlənti

Söhbət Konqresmenlər Frenk Pallone (D-NJ) və Qas (Gus) Bilirakis (R-FL) tərəfindən irəli sürülmüş təkliflərdən gedir. Onlardan biri ABŞ Prezidentinin 907-ci düzəlişi dayandırmaq səlahiyyətlərini ciddi şəkildə məhdudlaşdırmağı, digəri isə Pentaqondan hər il "Azərbaycanın Ermənistanın suverenliyini tanıdığı" barədə xüsusi təsdiq tələb etməyi nəzərdə tuturdu. Hər iki düzəliş "made in order" siyahısına salınmadığından səsverməyə çıxarılmayacaq və qanunvericilik prosesindən kənarda qalacaq. Bu qərar erməni lobbii təşkilatlarının geniş kampaniyalarına rəğmən qəbul olunub və Vaşinqtonda anti-Azərbaycan istiqamətli addımların qarşısının alınması kimi qiymətləndirilir.

Qaydalar Komitəsinin qəbul etdiyi qayda yalnız məhdud sayda dəyişikliklərin plenar müzakirəyə çıxarılmasına imkan verir. Məhz bu səbəbdən Pallone və Bilirakis təqdim etdiyi düzəlişlər rəsmi şəkildə rədd edilib. Bu fakt hüquqi baxımdan onların uğursuzluğunu təsdiqləyir və Azərbaycanın diplomatik xəttinin effektivliyini göstərir.

Xatırladaq ki, bu qərar ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin son aylarda yüksəlişdə olduğu bir dövrə təsadüf edir. 2025-ci il avqustun 8-də Ağ Evdə ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasi-təçiliyi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan birgə Bəyanat imzalamışdılar. Həmin görüş ABŞ və beynəlxalq media tərəfindən Cənubi Qafqazda sülh prosesində dönüş nöqtəsi kimi təqdim olunmuşdu. Bu çərçivədə Vaşingtonun irəli

masını uzadan xüsusi memorandum dərc etmişdi. Bu addım Bakı ilə Vaşinqton arasında təhlükəsizlik və müdafiə əməkdaşlığının davamına geniş imkan açmış, eyni zamanda anti-Azərbaycan təşəbbüslərin qarşısını hüquqi əsasda kəsmişdi.

Beləliklə, Nümayəndələr Palatasının Qaydalar Komitəsində qəbul edilən son qərar Azərbaycanın ABŞ Konqresində daha bir siyasi uğuru kimi qiymətləndirilir. Anti-Azərbaycan xarakterli düzəlişlərin səsverməyə buraxılmaması həm iki ölkə münasibətlərində yeni mərhələni möhkəmləndirir, həm də Ağ Evin 8 avqustda imzalanmış sülh gündəmi ilə tam şəkildə üst-üstə düşür.

Bu hadisə 907-ci düzəlişin ləğv olunacağı ehtimalını artırır mı?

Politoloq Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat" bildirdi ki, ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasında həmişə Azərbaycana qarşı qüvvələr olub, lakin artıq onlar əvvəlki kimi Azərbaycan əleyhinə hər istediklərini keçirə bilmirlər: "Onların Azərbaycanla

biz bu fəaliyyətin dayanmadığını görürük. Ermənipərəst qüvvələr 8 avqustdan sonra bir qədər aktivləşiblər. Sadəcə olaraq çox çalışsalar da bu dəfə Azərbaycanın zərərinə olan sənədlərin qəbul edilməsinə nail ola bilmirlər. Həmin qüvvələr əsasən Demokratlar Partiyasından olanlardır. ABŞ Nümayəndələr Palatasının Qaydalar Komitəsi FY2026 Müdafiə Səlahiyyətləri Haqqında Qanuna təqdim edilən anti-Azərbaycan məzmunlu iki mühüm düzəlişin gündəliyə daxil edilməsinin qarşısını Respublikaçıların təmsilçiləri alıblar. Nümayəndələr Palatasında Respublikaçılar səs çoxluğuna malikdirlər. 435 nəfərlik Nümayəndələr Palatasında 220 nəfər Respublikaçı, 212 nəfər Demokratlar var. Üç yer isə boşdur. Qeyd etdiyimiz hadisənin Azadlığa dəstək Aktına 907-ci Düzəliş adlı mənfur sənədin tam şəkildə ləğvi ehtimalını gücləndirib-gücləndirmədiyinə gəlincə, bu ehtimal yüksəlib. Başlanan proses, hesab edirəm, 907-ci düzəlişin ləğvinə gətirib çıxaracaq". Ekspert vurğuladı ki,

Donald Trampa görüşündə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq xartiyasının hazırlanması üçün razılaşma əldə olunub və bu istiqamətdə işlər artıq başlayıb. Bu proses əslində iki dövlət arasında strateji tərəfdaşlığa kölgə salan 907-ci düzəlişin ləğvinə labüd edir. Ümid edək ki, ABŞ, Tramp administrasiyası bu məsələni nəzərə alacaq və vaxtilə qəbul edilmiş əsassız və ədalətsiz bu sənəd ləğv ediləcək. Artıq Qarabağ münaqişəsi də həll edilib və Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesi gedir. ABŞ bu amilləri də nəzərə almalıdır və sülh prosesinə töhfə vermək üçün də 907-ci düzəliş ləğv olunmalıdır. Artıq 907-ci düzəlişin ləğvi prosesinin başlandığını söyləyə bilərik. 8 avqustdan başlanan proses Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin ABŞ-a iki gün öncə reallaşan səfəri və keçirdiyi çox mühüm görüşlərlə davam edir. Bu prosesin istədiyimiz kimi yekunlaşacağına inanırıq".

Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Ermənilərin Qarabağa qayıdışı - İrəvandan açıqlama

"Ermənilər Azərbaycanın Qarabağ İqtisadi Rayonuna qayıtmağa hazır deyillər".

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Ermənistanın hakim "Vətəndaş Müqaviləsi" Partiyasının deputatı Lilit Minasyan bildirib. Ermənistan müxalifətinin ermənilərin Rusiya pasportu ilə Qarabağa gedib yaşamağa hazır olub-olmaması ilə bağlı onlayn apardığı sorğular barədə suala deputat belə cavab verib:

"Onların halına acıyıram. Hələ də Rusiya pasportuna bel bağlayan müxalifətimiz var. "Bunu necə edə bilərlər? Belə də alçaqlıq olar?" Minasyanın sözlərinə görə, heç bir erməni Qarabağda yaşamağa hazır deyil və belə bir şey mümkünsüzdür.

Hakim partiyanın üzvü müxalifətin Ermənistan-Azərbaycan sülh razılaşması və Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı saxta tezislərinin də alt-üst olduğunu qeyd edib:

"Müxalifət hər dəfə saxta tezislər irəli sürəndə ortalığa sənədlər çıxır və onların bu saxta iddiaları alt-üst olur. Biz hara getdiyimizi dəqiq bilirik".

Xatırladaq ki, ermənilər 2023-cü ilin payız aylarında köüllü olaraq Azərbaycanın bu bölgəsini tərk ediblər.

Petrosyan dəhlizə razıdır, ancaq...

Xəbər verdiyimiz kimi, Ermənistanın birinci prezidenti Levon Ter-Petrosyan Rusiyanın bu ölkədəki səfiri Kopirkini öz iqamətgahında qəbul edərkən Zəngəzur dəhlizindən də danışmış və "qıcıq yaratmamaq üçün" Zəngəzur dəhlizinə "Zəngəzur nəqliyyat qovşağı" deyilməsini təklif edib.

Axar.az xəbər verir ki, o, həmçinin Zəngəzurdan Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında əlaqə üçün maneəsiz keçid verilməsini də normal qarşıladığına dolayısi ilə işarə edib.

Buna baxmayaraq, Petrosyanın "Ermənistanın dostları" sırasında ABŞ-ın adını çəkməməsi müzakirələr doğurub. O bildirib ki, Ermənistanın vicdanlı və etibarlı dostları Rusiya, Yunanıstan, Hindistan və Fransadır. Halbuki ABŞ Ermənistana daha çox maliyyə dəstəyi göstərir, Zəngəzur dəhlizində məsuliyyəti üzərinə götürür və Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanması istiqamətində ciddi səy göstərir.

Erməni müxalif mediası bunu "ABŞ-ın bölgədə marağının olmaması" ilə izah etməyə çalışıb - halbuki "Tramp yolu" ABŞ-ın maraqlarını açıq şəkildə ortaya qoydu.

Digər tərəfdən, bu, Rusiyanın Cənubi Qafqazdan heç vaxt vaz keçməyəcəyi kimi təbliğ edilir. Qeyd edilir ki, Ter-Petrosyan realığa əsaslanaraq, "regional qüvvələrin uyğunlaşmasına qiymət verib" və Rusiyanın regiondan çəkilməyəcəyini mesajını verənlərə "xəbərdarlıq" edib.

İrəvan Moskvanın dəvətini rədd etdi

Ermənistan "Zapad-2025" təlimlərində iştirakdan imtina edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Məlumatda bildirilir ki, Rusiya və Belarus KTMT, ŞƏT və digər tərəfdaş ölkələrin hərbi birləşmələrini "Zapad-2025" adlı genişmiqyaslı təlimlərə dəvət ediblər.

Lakin Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Aram Torosyan açıqlamasında bildirib ki, rəsmi İrəvan bu hərbi manevrlərdə iştirak etməyəcək.

"Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan yaxın günlərdə Rusiyaya səfər edəcək". Bunu Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan deyib.

Erməni spiker bildirib ki, Nikol Paşinyan Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə görüşəcək. Simonyan həmçinin qeyd edib ki, Ermənistan ərazisində yerləşən Rusiya hərbi bazasının çıxarılması məsələsi gündəmdə deyil.

Xatırladaq ki, Ermənistan və Rusiya liderləri sonuncu dəfə az öncə Çində bir araya gəlmişdilər. Həmin görüş zamanı Paşinyan Ermənistan və Rusiyanı "qardaş ölkələr" adlandırmışdı. Bu da siyasi müşahidəçilər tərəfindən ciddi müzakirə mövzusu olmuşdu.

Baş nazir Nikol Paşinyan Rusiya ilə münasibətləri düzəltmək istəyir, yoxsa əslində Rusiya ilə guya soyuqluq olduğu qəsdən yaradılan süni görüntüdür? Ermənistan yenə də Rusiyanın diktəsi altında hərəkət edir ki, Paşinyan-Putin görüşləri intensivləşir?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiya ilə Ermənistan arasında münasibətlərin kifayət qədər soyuq olduğu heç kimə sirr deyil: "Çində görüş zamanı Ermənistan və Rusiyanı Nikol Paşinyanın qardaş ölkə olaraq adlandırması bu soyuqluğu qətiyyənlə azaltmadı və azalda bilməz. Vəşinqtonda imzalanmış müəhlüm sənədlərdən sonra Rusiyanın narahat olduğu və ciddi şəkildə narazı qaldığı da heç kimə sir deyil. Təbii ki, Nikol Paşinyan da bu narazılığı mümkün qədər isti bəyanatlarla azaltmağa çalışır. Çünki Ermənistan Rusiyadan asılıdır. İqtisadi cəhətdən çox asılıdır. Rusiyanın Ermənistanı təsir imkanları çox böyükdür. Ən əsası qarşıdan gələn parlament seçkilərində Rusiyanın Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq üçün göstərdiyi cəhdlər də göz qabağındadır. Paşinyan anlayır ki, parlament seçkilərində Rusiya ona kifayət qədər problemlər yaradacaq və artıq yaratmaqdadır. Bu səbəbdən təzyiqləri azaltmağın yollarını axtarır, isti bəyanatlarla, görüşlərlə, Rusiyanı dost-qardaş adlandırmaqla biraz münasibətləri yumşaltmağa çalışır. Ancaq onu da başa düşür ki, xoş sözlərlə zəngin bəyanatlarla Moskvanı inandırmaq qeyir-mümkündür".

Siyasi şərhçi vurğuladı ki, əgər Paşinyan hakimiyyətdə qalarsa bundan sonra Ermənistanın Rusiyanın diktəsi altında fəaliyyət göstərməsi mümkün deyil: "Ancaq çox təəssüf ki, Rusiya meyli qüvvələrin də hakimiyyətə gəlmək təhlükəsi var. Və Rusiyanın kilə ilə sahibkarları birləşdirib yeni bir siyasi qüvvəni ortaya çıxarmaq cəhdi təbii ki, Nikol Paşinyan üçün çox təhlükəlidir. Baş nazir bu təhlükəni başa düşdüyün-

Paşinyan yenə Rusiyaya gedir - İrəvandan U dönüşü? İrəvan Moskva ilə münasibətləri düzəltmək istəyir yoxsa...

dən Vladimir Putinlə dalbadal görüşlər keçirir. Daha doğrusu, Putin Paşinyanla görüşməyə razılıq verir. Çünki Paşinyan həmişə Putinlə görüşmək istəyib, onunla müzakirələr aparmağa çalışıb, lakin yaxşı məlumdur ki, Rusiya prezidenti bu cür görüşlərdən çox vaxt imtina edib, hətta telefon zənglərinə cavab verməyib. Ancaq Rusiyanın Azərbaycanla münasibətlərində müəyyən soyuqluq yarandığı üçün artıq Paşinyan Putinin tez-tez görüşdüyü bir dövlət liderinə çevrilib. Əslində isə həm Rusiya, həm də Ermənistan yaxşı başa düşür ki, nə qədər ki Paşinyan hakimiyyətdədir Ermənistanın Rusiya ilə münasibəti Putinin arzu etdiyi kimi olmayacaq".

A.Səmədov hesab edir ki, nə qədər tez-tez görüşsələr də, nə qədər bir-birinə qardaş desələr də Vladimir Putin mümkün olsa parlament seçkilərinə qədər, mümkün olmasa parlament seçkiləri zamanı Nikol Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq fikrindədir: "Bu, ciddi təhlükədir və bu təhlükəni Paşinyan və ona dəstək qüvvələr çox yaxşı anlayırlar. Anlayırlar və bu təhlükələri azaltmaq üçün ümid edək ki, ciddi tədbirlər planlaşdırıblar. Çünki Ermənistanın hakimiyyətinin Rusiyadan uzaqlaşmaq xəttindən imtina etməsi bütövlükdə Cənubi Qafqaz bölgəsinin Rusiyanın təsir dairəsindən çıxmasına imkan verməyəcək. O səbəbdən Ermənistanı hər cür dəstək göstərilməli və parlament seçkilərində Nikol Paşinyanın qalib gəlməsi üçün zəruri olan bütün addımlar atılmalıdır. Bu baxımdan Amerikanın Ermənistanı 145 milyon dollar vəsait ayrılması müsbət addımdır. Söhbət

Zəngəzur dəhlizinin işə salınması istiqamətində atılan ilk addımdan gedir. Bundan sonra da həm Ermənistanı, həm Azərbaycanı daha ciddi yardımlar göstərilməlidir ki, Gürcüstan təcrübəsi təkrar olunmasın. Bölgə uğrunda çox ciddi

di mübarizə gedir və bölgənin Rusiyanın nəhayət təsir dairəsindən çıxması üçün çox əlverişli bir şərait yaranıb. Ümid edək ki, bu şəraitdən Qərb düzgün istifadə edə biləcək".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Erməni ordusu ilə bağlı qərar - Bakının tələbidir?

Ermənistan hökuməti 2026-cı ilin yay çağırışından həyata keçirilməsi planlaşdırılan icbari hərbi xidmət müddətinin iki ildən bir il yarıma endirilməsi layihəsini müzakirəyə çıxarıb. Axar.az xəbər verir ki, bu barədə erməni mediası məlumat yayıb.

"Layihənin əsaslandırılmasında bildirilir ki, son illər müqaviləli hərbi xidmətin genişləndirilməsi, o cümlədən "Vətənin müdafiəçisi" proqramı, peşəkar çavuş, hərbi qulluqçu sisteminin genişləndirilməsi istiqamətində fəal addımlar atılıb, hərbi qulluqçuların attestasiyası, habelə uzunmüddətli xidmətə görə hərbi təqaüd saxlanılmaqla sərhədyanı rayonlarda müqaviləli xidmət təşkil edilib və buna görə də icbari xidmət müddəti azaldıla bilər", - məlumatda vurğulanır.

"Hərəkət" yazıb ki, guya MN-də bununla bağlı bəzi yüksək rütbəli zabıtlar etiraz edib, çünki bu, iki il ərzində ordunun sayının 4-5 min nəfər azalacağı anlamına gəlir.

Hakim komandadan isə izah edilib ki, sülh müqaviləsi imzalanır və "sülh dövründə bizim hesablamalarımız tam özünü doğruldacaq".

Müxalif nəşr bunu "seçki ərəfəsində populist qərar" adlandırmaqla bərabər, həm də Azərbaycan liderinin tələbi ilə əsaslandırmağa çalışıb. İddia edib ki, bu, Ermənistan ordusunun demilitarizasiya tələbinin yerinə yetirilməsi istiqamətində addımdır.

Türkiyənin Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılması üzrə xüsusi nümayəndəsi Sərdar Kılıç Ermənistanda səfərdədir. O, Ermənistan tərəfinin xüsusi nümayəndəsi Ruben Rubinyan ilə Ermənistan-Türkiyə sərhədində yerləşən "Marqara" nəzarət-buraxılış məntəqəsində görüşüb.

Xatırladaq ki, Sərdar Kılıç bir gün əvvəl verdiyi açıqlamalarla diqqət cəkməmişdi. O bildirmişdi ki, Ermənistan tərəfi ilə təmaslar davam edir, müxtəlif məsələlər araşdırılır və əvvəlki fəaliyyətlər dəyərləndirilir:

"Gələcəkdə iki ölkə, xüsusilə də regionun iqtisadi həyatı üçün nələrin edilə biləcəyini müzakirə edəcəyik" - deyər Kılıç qeyd edib.

Diplomat həmçinin Zəngəzur dəhlizinin əhəmiyyətinə də toxunub. Onun sözlərinə görə, bu rabitə xətti yalnız Ermənistan və Türkiyə üçün deyil, eyni zamanda Orta Asiya və türk respublikaları ilə əlaqələrin genişlənməsi baxımından da mühüm rol oynayır:

"Prezidentimizin göstərişi ilə bu xəttin qısa zamanda açılmasını və ilk növbədə İğdır və Qars bölgələrinin iqtisadiyyatına töhfə verməsini istəyirik" - deyər o əlavə edib.

Sərdar Kılıç Ermənistan tərəfinin də məsələyə müsbət yanaşdığını vurğulayıb:

"Bu gün "sərhədi açmağa hazır" şəkildə bəyanat verdilər. Təbii ki, bu, hər kəsin xeyrinədir. Bəzi texniki məsələlər mövcuddur, amma niyyətləri ilə bağlı heç bir problem görmürük".

Bəs Türkiyə-Ermənistan sərhədi hansı şərtlər daxilində açıla bilər? Sülh müqaviləsindən əvvəl bu mümkündürmü?

Mövzu ilə bağlı politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a danışır:

Ankara-İrəvan münasibətlərində mühüm gəlişmə

Ərdoğanın xüsusi elçisi ilk dəfə Ermənistanda oldu; sərhədlər açılır? - rəylər

vat"a danışır: "İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycan ərazi bütövlüyünü təmin etdikdən sonra necə ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında təmaslar artdı, dialoqlar genişləndi, eləcə də paralel olaraq Ermənistanla Türkiyə arasında da münasibətlərdə yeni mərhələ açıldı. Xüsusi nü-

mayəndələr təyin edildi, müxtəlif görüşlər keçirildi və bu görüşlər getdikcə daha da intensivləşməyə başladı.

Xüsusən də 8 avqust Vaşinqton razılaşmasından sonra artıq Türkiyə ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasını gözləyir.

addımların əsas istiqamətlərindən biri sərhədlərin açılması ilə bağlı idi. Lakin Türkiyə hələlik bu məsələdə konkret addım atmayıb. Böyük ehtimalla Ankara, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasını gözləyir.

Təbii ki, bundan əvvəl də İrəvanla Ankara arasında di-

aloqun daha da genişlənməyi, müəyyən texniki məsələlərdə razılaşmaların əldə ediləcəyi, gediş-gəlişin artacağı ehtimal olunur. Bu siyasət, əslində, Azərbaycanın maraqlarına da zidd deyil. Əksinə, hesab edirik ki, nə qədər çox Ermənistanın Azərbaycanla və Türkiyə ilə dialoqu artsa, gələcəkdə sərhədlər açılma və ticarət əlaqələri genişlənsə, bu proses yalnız Ermənistanın deyil, eyni zamanda Azərbaycan və Türkiyənin də xeyrinə olacaqdır. Çünki Ermənistanın həm iqtisadi, həm də kommunikasiya baxımından Azərbaycan və Türkiyədən asılılığı artacaq və regionda yeni əməkdaşlıq mühiti formalaşacaqdır".

Ehtiyatda olan türkiyəli general Yücel Karauz qeyd edib ki, Türkiyə Qafqaz siyasətini Azərbaycandan ayrı şəkildə yürütmür:

"Yəni bu, İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəl də belə idi, müharibə dövründə də belə oldu, 2020-ci ildən sonrakı mərhələdə də bu istiqamətdə davam edir.

8 avqustda Vaşinqtonda sülh müqaviləsinin paraflanmasından sonra Türkiyə Ermənistanla koordinasiya olaraq yeni təmaslar həyata keçirilir. Bu əlaqələr təkə dövlət rəhbərləri səviyyəsində deyil, həmçinin xarici işlər nazirləri, təhlükəsizlik strukturlarının rəhbərləri və digər dövlət rəsmiləri arasında da aparılır.

Xüsusilə 2020-ci ildən 2025-ci ilə qədər olan dövrdə Azərbaycanda zaman-zaman

belə bir sual ortaya çıxırdı: "Görəsən, Türkiyə Qafqaz siyasətində Azərbaycandan ayrı bir yol seçirmi?" Lakin əvvəllər də qeyd etdiyim kimi, biz bir millətin övladları olaraq iki dövlət şəkildə həm Qafqaz siyasətini, həm də bölgəsel və global siyasətlərimizi eyni istiqamətdə, koordinasiya şəkildə yönəldirik.

Türkiyə, Amerikada imzalanmış Vaşinqton razılaşmasından sonra sülh müqaviləsi imzalanmadan Ermənistanla sərhədləri açma bilməz və açmamalıdır. Belə bir məsələ gündəlikdə yoxdur. Hazırda keçirilən görüşlər, istər xüsusi təmsilçilər vasitəsilə, istərsə də beynəlxalq platformalarda aparılan danışıqlar yalnız texniki xarakter daşıyır. Onların əsas məqsədi sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra Türkiyə ilə Ermənistan münasibətlərinin sürətli şəkildə normalaşması və sərhədlərin açılması üçün zəmin hazırlamaqdır.

Bir daha xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Türkiyə Azərbaycanın məlumatı və koordinasiya olmadan, sərhədlərin açılması da daxil olmaqla, heç bir addım atmayacaq. Türkiyə ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşması yalnız Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra mümkün ola bilər. Bu, həm tarixi, həm siyasi, həm də geosiyasi realitətdən irəliləyən bir yanaşmadır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Türkiyədə zəlzələ kimi əməliyyat!

Habertürk və Show TV də daxil olmaqla 121 şirkətə əl qoyuldu - pərdəarxası səbəblər

Türkiyədə son illərin ən genişmiqyaslı hüquqi əməliyyatlarından biri həyata keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, İstanbul Küçükçekmece Cumhuriyyət Başprokurorluğunun rəhbərliyi ilə aparılan istintaq çərçivəsində Can Holding-in 121 şirkətinə əl qoyulub. Əməliyyat zamanı holdinq rəhbərləri Mehmet Şakir Can və Kemal Can, həmçinin menecer Mehmet Kenan Tekdağ da daxil olmaqla 10 nəfər barəsində həbs qərarı çıxarılıb. Onlara qarşı "suç örgütü qurmaq", "vergi qaçaqçılığı", "nitəlikli dolandırıcılıq" və "qara pul aqlama" kimi ağır ittihamlar irəli sürülüb.

Əldə edilən məlumata görə, əməliyyat çərçivəsində dövlətin maliyyə nəzarət qurumları - MASAK və digər audit orqanlarının hazırladığı hesabatlar həlledici rol oynayıb. Bu sənədlərdə göstərilib ki, Can Holding uzun müddət "ortaklara borclar" adı altında fiktiv əməliyyatlar aparıb, qanunsuz gəlirləri müxtəlif şirkətlər arasında ötürərək izini gizlədib və vergi yükünü azaltmaq üçün saxta sənəd-

lərdən istifadə edib. Hətta bəzi hallarda Varlıq Barışı Kanunu istismar olunaraq, qeyri-qanuni pulların sistemə daxil edilməsi və aqlanması həyata keçirilib.

Əməliyyatın ən diqqətçəkən tərəfi isə media və təhsil sektorlarına uzanmasıdır. Belə ki, Can Holding son illərdə ard-arda etdiyi satınalmalarla Habertürk, Show TV və Bloomberg HT kimi böyük media qurumlarını nəzarətinə götür-

müşdü. Həmçinin 2019-cu ildə İstanbul Bilgi Universitetini, 2022-ci ildə isə Doğa Kolejini öz bünyəsinə qatmışdı. İndi həmin şirkətlərə də dövlət tərəfindən əl qoyulub və TMSF-nin idarəçiliyinə altına verilib.

Çoxsaylı valideyn və tələbələr narahatlıqlarını azaltmaq üçün həm YÖK, həm də Milli Eğitim Bakanlığı açıqlama yayaraq bildiriblər ki, təhsil müəssisələrinin fə-

aliyyəti dayandırılmayacaq, dərslər plan üzrə davam edəcək. İstanbul Bilgi Universiteti də öz bəyanatında tədris prosesində heç bir fasilənin olmayacağını vurğulayıb.

Əlavə olaraq, əməliyyat zamanı jandarma və TMSF yetkililəri Habertürk və Show TV-nin İstanbul Beyoğlu rayonundakı inzibati binasına daxil olaraq, kompüterləri, maliyyə sənədlərini və digər materialları 11 saatlıq araşdır-

maya cəlb ediblər. Əldə olunan sənədlər müsadirə olunaraq istintaq orqanlarına təqdim edilib.

Bu əməliyyatın siyasi və iqtisadi aspektləri də diqqətdən kənarda qalmayıb. Ekspertlərə görə, dövlətin bu addımı təkə bir holdinqin qanunsuz fəaliyyətinə qarşı mübarizə deyil, həm də bütün sahibkarlara ünvanlanan ciddi mesajdır: qanunsuz yollarla əldə edilən qazanc və qara pullar artıq iqtisadi sistemdə gizlədilməz bilməyəcək. Digər tərəfdən, media şirkətlərinə əl qoyulması müxalifət tərəfindən "müstəqil mətbuata təzyiq" kimi dəyərləndirilir. Xüsusilə CHP və İYİ Parti nümayəndələri bildiriblər ki, Habertürk və Show TV hadisəsi yalnız iqtisadi əməliyyat deyil, həm də "media azadlığına ciddi müdaxilədir".

Lakin hökumətə yaxın çevrələr bunun əksini düşüncə: onlara görə, məsələ sırf maliyyə cinayətləri ilə bağlıdır və dövlətin məqsədi ictimaiyyət qarşısında "qanunsuz maliyyə gücünü" aradan qaldırmaqdır. Bu baxımdan Can Holding əməliyyatı həm daxili auditoriyaya, həm də beynəlxalq investor çevrələrinə ünvanlanmış mesaj daşıyır. Dövlət göstərmək istəyir ki, Türkiyənin iqtisadi sistemi "qara pullardan təmizlənir" və qanunsuz sərvətlər artıq toxunulmaz deyil.

Bununla yanaşı, iqtisadi

müşahidəçilər xəbərdarlıq edirlər ki, bu cür genişmiqyaslı əl qoymalar investorların "siyasi risk" narahatlığını da artırır. Xüsusilə Avropa və ABŞ mediası artıq hadisəni "media azadlığı prizması"ndan şərh etməyə başlayıb. Bu isə məsələnin beynəlxalq imic tərəfini gündəmə gətirir.

Nəticə etibarilə, Can Holding əməliyyatı Türkiyənin maliyyə, media və təhsil sektorunda yeni güc balansını yadırır. Maliyyə baxımından - dövlət qara pullara qarşı mübarizədə yeni mərhələyə keçir. Media baxımından - Habertürk və Show TV kimi qurumların gələcək redaksiya siyasəti ölkənin informasiya azadlığının göstəricisi olacaqdır. Təhsil baxımından - minlərlə tələbə və müəllimin taleyi dövlətin idarəçilik qabiliyyətini sınağa çəkəcək. Siyasi baxımdan isə bu hadisə iqtidarın güc nümayişini, müxalifətin isə media azadlığı üzərindən təzyiq arqumentinə çevrilib.

Bu əməliyyatın gələcəkdə necə nəticələnməyi, Can Holding-in taleyi, eləcə də Türkiyənin media və təhsil sektorlarının hansı istiqamətdə inkişaf edəcəyi hələlik açıq qalır.

Amma bir həqiqət artıq dəyişməzdir: Can Holding əməliyyatı Türkiyədə yalnız bir şirkətə qarşı yox, bütün iqtisadi və siyasi sistemə verilmiş mesaj kimi tarixə düşəcək.

Trigonometrik eşşək qanqalı

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, guya bu il inflyasiya 4,9 faiz olmuşdur. Mən buna inanmıram. Bizdə inflyasiya ümumiyyətlə yoxdur. Yəni, qiymət artımı. Uzağı bəzi lazımsız ərzaq məhsullarının qiymətləri yenidən müəyyənləşdirilir. Axı hökumətimiz daim xalq üçün çalışır. Məsələn, kommunal xidmətlər də vaxtaşırı bahalaşmır, tənzimlənir. Milli valyutamızın kursu bir aralar düşmədi, üzən məzənnəyə keçmişdik. Hətta uyğun terminologiyadan XİN müdiri Elmar müəllim Qarabağ mövzusunda da istifadə eləyirdi, deyirdi substantiv danışqlar gedir. Allaha şükür, heç olmazsa ondan canımızı qurtardıq.

Yaxşı yadıma düşdü, dünənki köşəmdə təhsilimizin müdirinin "müəllimlərin əməkhaqqısı artıb" cümləsini tənqid etmişdim, ana dilimizdə "əməkhaqqı" sözünün elə yazılmadığını göstərmişdim. Hörmətli oxuculardan Vüsal bəy irad bildirib ki, sən başa düşməmişən, müəllimlərin əməkhaqqısı artıb deyərəkən sözə "sı" artırılması nəzərdə tutulur.

Matım-qutum qurudu. Xalqımız həqiqətən çox yaradıcı xalqdır. Bunları metronun "20 Yanvar" stansiyasından sal, "Əhmədli"dən diri çıxırlar.

Söz vaxtına çəkər, elə bu cızmaqaranı edən anda saytda xəbər gördüm, yazmışdılar metroda qiymətlər diferensiallaşdırılacaq. İki stansiya gedənin ödədiyi ilə beş-on stansiya gedənin ödədiyi fərqlənəcək.

Nə qədər gözəl, vaxtında verilmiş qərardir. Hərçənd, metronun əməkdaşı ərz etmişdi ki, hələlik bunun üçün imkanlar yoxdur, stansiyalar artsın, üztanıma aparatları quraq və sairə. Doğrudan da iki-üç yoluq xətt üçün məsafəyə uyğun gediş qiyməti təşkil etmək bizim şan-şöhrətimizə uyğun gəlmir. Şəxsi fikrimdir, təbii. İnşallah, metronu uzaq Şəkiyə çatdırandan sonra qiyməti diferensiallaşdırmaq, integrallaşdırmaq, hətta loqarifmləşdirmək olar. Nəinki olar, əminəm bunu xalq özü tələb edəcəkdir! Çünki bizdə bütün islahatlar adətən xalqın tələbi ilə baş verir.

Ancaq indinin özündə metroda islahatlar gözümüz önündədir. Bunu inkar etmək üçün gerek "28 May"da pik vaxtı qatar gözləməyəsən. (Diferensial cümlədir, kim necə istəyir anlasın). Məsələn, təzəlikcə hansısa stansiyada süfrə açib suşi yemişdilər. Halbuki, mənim yadıma gəlir, sovetin vaxtında, həmçinin AXC-Müsavat cütlüyü dövründə metromuzda çörək növbələri olurdu. Gecələr metroda atışma gedirdi. Cəbhəçilər bəzi vaqonları oğurlayıb evlərinə aparmışdı. Çox pis vaxt idi, mən həmişə gənclərə deyirəm ki, xoşbəxtsiniz, o ağır günləri görmədiniz. Lakin kimin ağlına gələrdi ki, bir gün biz metroda suşi yeyəcəyik? Əminəm ki, bəzi stansiyalarda qara kürü yaxmacı, ceyran antrikotu, Beyləqan quzusunun ağ ətindən kabab və sairə delikateslər də sənişinlərə təqdim edilir.

Girişdə yazdığım kimi, bolluqdur və sadəcə bəzi lazımsız ərzaqların qiymətləri yenidən müəyyən edilir. Məsələn, dana ətə. Bir gün baxırsan 10 manatdır, səhər gəlirsən, 20 manat olur. Quzu ətə, kərə yağı, pendir, çay-may da onun kimi. Bunlar hamısı insanların sağlamlığına ziyanlı məhsullardır. Xalqımızın inancları da belə şeylərdən imtina etməyi diqtə edir. Çünki millətin fikrincə insan nə yəsə, ona oxşayır. Donuz yeyən donuz olur, balıq yeyən balıq, toyuq yeyən toyuq və sairə. Məntiqlə, biz nə qədər çox dana ətə yəsək mal-qaraya çevrilməyimiz sürətlənər. Qoyun yeməyin ağır nəticələrini heç yazmaq istəmirəm - xalqımız elə beləyə düşər olmasın, amin. Bu kimə lazımdır axı?! Gül-çiçək, öt-əncər yeyək, yaşıl olaq, ətirli olaq!

Yazını da qədim Çin müdriklərindən Konfutsinin kəlamı ilə bitirirəm: "Hökmdar küləkdir, xalq otdur. Külək hara əsə, ot həmin tərəfə əyilir". Kişi bir şey bilməsə deməzdi.

Seçmək imkanım olsa şəxsən mən eşşək qanqalı olmağı istəyirəm. Hər yaz çoxlu qanqal yeməyə çalışaraq bu potensialımı artırmaqdayam.

Avqustun 8-də Ağ Evdə üç ölkənin lideri - prezidentlər İlham Əliyev, Donald Tramp və baş nazir Nikol Paşinyanın imzaladığı Birgə Bəyannamə tarixi əhəmiyyət daşımaqla yanaşı, həm də konkret "yol xəritəsi" sayılır. Eyni zamanda, bu, Bakı və İrəvan arasında uzunmüddətli barışığın əldə olunması yolunda mühüm sənəddir.

Bəyannamədə Zəngəzur dəhlizindən də bəhs edilir. Sənədin 3-cü bəndində bununla bağlı deyilir: "Biz regionda və onun qonşuluğunda dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında ölkədaxili, ikitərəfli və beynəlxalq nəqliyyatın təmini məqsədilə kommunikasiyaların açılmasının əhəmiyyətini bir daha təsdiq etdik. Bu səylər Azərbaycan Respublikasının əsas hissesi və onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantını və Ermənistan Respublikası üçün beynəlxalq və ölkədaxili bağlantılar üzrə qarşılıqlı faydaları ehtiva edir".

Nikol Paşinyan sentyabrın 10-da parlamentdə etdiyi çıxışı zamanı azərbaycanlıların Zəngəzur dəhlizindən necə keçəcəkləri ilə bağlı sualı cavablandırarkən bildirib ki, sərhəddə pasportların oxunması üçün xüsusi cihazlardan (məsafədən) istifadə edəcəklər, nəticədə insan müdaxiləsi olmayacaq, sərhədçilər yalnız şübhəli şəxslər müəyyən edildikdə müdaxilə edəcəklər.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanliya görə, Naxçıvana maneəsiz keçidin praktiki olaraq hansı prinsiplərə əsaslanacağı hələlik bəlli deyil: "Paşinyanın bu açıqlaması da "dəhlizin verilməsi Ermənistanın suverenliyinin pozulmasıdır" ittihamlarına qarşı özünümüdafiə xarakteri daşıyır. Lakin Naxçıvana gedəcək azərbaycanlıların erməni sərhədçiləri, yaxud gömrükçüləri ilə təmas qurmaması Azərbaycanın əsas tələblərindən olub. İlham Əliyev də bildirmişdi ki, bizim yüklər və vətəndaşlar hər dəfə orada erməni sərhədçinin simasını görməli deyil, burada heç bir fiziki təmas olmalı deyil".

Politoloqun fikrincə, təmasın olmaması baxımından Paşinyanın "oxuma cihazları" Bakının tələbinə uyğun gəlir. "Hərçənd Azərbaycan "Naxçıvana maneəsiz keçid" dedikdə təkcə heç bir təmasın olmamasını nəzərdə tutur,

Zəngəzurdan maneəsiz keçid belə olacaq - Bakının şərti

Naxçıvana gedişin mexanizmi üzə çıxdı: nə yoxlanış, nə erməni gömrükçüsü...; ABŞ dəhlizə maliyyə ayırır, proses başlanır

Yoxsa, ümumiyyətlə, hər hansı yoxlamanın olmamasını? Bunun detalları hələ açıqlanmayıb. İstisna deyil ki, Vaşinqton razılaşmasının reallaşmasına maneələrin yaranmaması və Ermənistanın daxili ictimai rəyində Paşinyana qarşı istifadə edilməməsi üçün Zəngəzur dəhlizinin praktiki müstəvidə icrasına qədər detallar açıqlanmaya bilər", - deyərək bildirdi.

Belədir? Ümumiyyətlə, hüquqi anlamda "maneəsiz keçid" nə deməkdir? Məsafədən yoxlanış da bura daxildir mi?

Yeri gəlmişkən, ABŞ Ermənistanı 145 milyon dollar yardım göstərmək niyyətindədir. Bu barədə İrəvanda Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanla görüşü zamanı ABŞ Dövlət Departamentinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə bürosunun direktoru Brendan Henrehan deyib. "Mən Konqreslə işləyərək Ermənistanı 145 milyon dollar yardım göstərmək niyyətində olduğumuzu bildirməkdən çox məmnunam. Bu, Trampın Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Yol Xəritəsini və avqustun 8-də ticarət, infrastruktur, kritik mineral tədarük zəncirləri və transsərhəd təhlükəsizlik sahələrində investisiyaları dəstəkləməklə əldə edilmiş müvafiq razılaşmaları həyata keçirmək üçün maliyyənin ilk transşdırı".

Hüquqşünas ikinci versiya kimi ABŞ şirkətinin iştirakını görür: "Bu günlərdə amerikalılar Bakıda oldu, İrəvanda da müzakirələr aparılacaq. Hazırda Zəngəzurun açılma mexanizmi, iş rejimi, qaydalar nəzərdən keçirilir. Fikrimcə, burada ABŞ şirkətinin iştirakı ilə hər hansısa nəzarət ola bilər. Yəni yenə də yüklər daşınarkən yoxlama olmur, sürücülərimizlə erməni sərhədçiləri rastlaşmır. Sadəcə, amerikalıların virtual yoxlaması, yaxud nəzarəti ola bilər. Bu da işin texniki tərəfidir. Biz heç bir halda deyərək bilmərik ki, skayner olunması yoxlama sayılır. Sadəcə, Ermənistan ərazisindən yük keçir və hansısa mexanizm ola bilər. Burada əsas məsələ isə təhlükəsizliyə təminat verilməsidir. Məncə, bu işi də amerikalılar həyata keçirəcəkdir. Hansı şirkət fəaliyyət göstərəcəksə, onun mühafizə xidməti dəhlizə yerləşəcəkdir. Rusiya yola nəzarətinin mühafizə bölməsində olması üçün dəridən-qabıqdan çıxırdı, amma alınmadı. Yolun "Tramp marşrutu" adlandırılması səbəbindən bu işi də həmin ABŞ şirkəti öhdəsinə götürəcəkdir".

Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, bütün hallarda, Azərbaycana lazım olan eksklav bölgəmizə maneəsiz keçidin təmin olunmasıdır: "Ermənistan bu öhdəliyi götürüb və yerinə yetirməyə borcludur. Sadəcə, iki tələbimiz icra ediləcək - erməni gömrükçüsü bizi yoxlamayacaq və rüsum tələb olunmayacaq. Eynilə Ermənistanın da Rusiya ilə demiryo əlaqəsini təmin edəcəyik. Paşinyan da açıqlayıb ki, Azərbaycan yükləri yoxlanmayacaq. Deməli, bu məsələ razılaşdırılıb".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyanın Azərbaycana qaz hücumu - düşməngiliyin bu qədəri

Moskva gah Bakı ilə barışmaq istəyir, gah da enerji tədarükümüzü zəiflədir - təzyiqlərin əsl hədəfi

Sentyabrın əvvəlindən etibarən Ukraynaya qaz idxalı kəskin şəkildə zəifləyib, Rumıniya marşrutu ilə keçən axınlar isə tamamilə dayanıb. “Politika Stranı” nəşri yazır ki, sentyabrın ilk on günü ərzində ölkəyə 236 milyon kubmetr qaz daxil olub ki, bu da avqust səviyyəsinə yaxındır. Musavat.com xəbər verir ki, Rumıniya istiqaməti ilə ötürülən və “Azərbaycan qazı” adlandırılan tədarük tamamilə kəsilib.

Xatırladaq ki, 28 iyulda SOCAR qrupunun Ukrayna-dakı şirkəti ilə bağlanan müqavilə əsasında Azərbaycan qazı Trans-Balkan kəməri vasitəsilə ilk dəfə Ukraynaya daxil olmuşdu. Bu, Rusiya tranzitinin dayanmasından sonra Kiyevin enerji təhlükəsizliyini şəxələndirmək cəhdi kimi dəyərləndirilmişdi. Avqustda isə tərəflər həcmələri artırılması barədə danışıqlar apardıklarını açıqlamışdılar.

Lakin 6 avqustda Rusiya pilotsuz aparatlarla Odessa vilayətində, Rumıniya sərhədi yaxınlığındakı Orlovka qaz infrastrukturunu vurdu. Məhz bu məntəqə Trans-Balkan marşrutunun əsas keçid nöqtəsi idi. Ukrayna rəsmiləri həmin hücumu qışa hazırlıqları sabotaj etmək cəhdi kimi qiymətləndirmişdilər. Ardınca qısa müddətli bərpa olsa da, 1 sentyabrda etibarən Rumıniya marşrutu üzrə axın yenidən sıfırlandı. Bununla yanaşı, avqustun 8-i və 18-də SOCAR-ın Odessa vilayətindəki yanacaq bazaları 2 dəfə dron hücumuna məruz qaldı. İkinci hücumda anbarlar, nasos stansiyaları və əməliyyat sahələri ciddi zərər gördü. Ukrayna tərəfi bu zərbələri tək cəzə ölkəyə deyil, eyni zamanda Azərbaycanın maraqlarına qarşı vandal aktı kimi qiymət-

ləndirdi. Mütəxəssislər bildirirlər ki, tədarüklərin dayanmasına üç əsas səbəb göstərilə bilər: Rusiyanın enerji infrastrukturuna endirdiyi zərbələr və marşrutun zədələnməsi; Trans-Balkan kəməri ilə idxalın yüksək maya dəyəri və kommersiya baxımından sərfəsliliyi; Ukraynada enerji obyektlərinə davamlı hücumların yaratdığı təhlükəsizlik riski.

Bütün bunların fonunda rəsmi rəqəmlər təsdiqləyir ki, Rumıniya istiqamətində axınlar dayandırılıb. Lakin bu, kəskin tam bağlanması demək deyil. İstintaq və bərpa işləri aparıldıqdan sonra tədarüklərin qismən də olsa bərpası istisna olunmur. SOCAR-la Naftoqaz arasında imzalanmış müqavilənin davamı gündəmdə qalır, lakin həcmələri gələcəkdə bərpası siyasi-hərbi vəziyyət və kommersiya şərtlərindən asılı olacaq.

Beləliklə, Azərbaycan qazının Ukraynaya tədarüku qısa müddətdə dayandırılırsa da, mövcud vəziyyət həm regiondakı hərbi gərginliyin, həm də iqtisadi realitələrin birbaşa nəticəsi kimi qiymətləndirilir.

Rusiya rəsmiləri Azərbaycanla əlaqələrin yaxşılaşmasından danışıqlar. Amma enerji sektorumuza hücumlar

Ukraynaya qaz nəqlində problemlərə səbəb olub.

Belədirsə, Moskva Bakı ilə necə barışmaq istəyir? Həm qaz xətlərimizə hücum et, həm də barışıqdan danış - bu ancaq Rusiyanın xislətinə uyğundur...

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Rusiya illərdir dünyaya enerji resurslarının onun əlində siyasi şantaj və təzyiq aləti olmasını nümayiş etdirir: “Kim Moskvanın xoşuna gəlsə, ona qazın qiymətində güzəşt edilir, kim azacıq müstəqil siyasət yürütmək istəyirsə, dərhal cəza mexanizmi işə salınır. İndi də bu köhnə şounun yeni seriyası Azərbaycanın təmsilində nümayiş olunur. Sentyabrın əvvəlindən Rumıniya marşrutu üzrə “Azərbaycan qazı” adlandırılan tədarüklərin sıfırlanması təsadüfi sayıla bilməz. Axı 28 iyulda SOCAR-ın Ukraynaya ilk dəfə Trans-Balkan kəməri ilə qaz ötürməsi Rusiyanın enerji monopolizmasının dağılması demək idi. Kremlin buna cavab verməməsi mümkünsüz idi. Və gözlənilirdi ki, 6 avqustda Orlovka qaz infrastrukturuna dron hücumu edildi. Bu, sırf hərbi əməliyyat yox, siyasi siqnal idi. Ən önəmli isə odur ki, həmin hücum Azərbaycanın maraqlarını da hədəf aldı. Çünki SOCAR-ın yanacaq bazalarına yönəlmiş zərbələr bir dəfə yox, iki dəfə oldu! Bu, yalnız Ukraynaya zəiflətmək deyil, Bakıya da siqnal idi. Bu,

açıq-aşkar düşməngilik aktıdır”.

Q.Hüseynli bildirib ki, Moskva bir tərəfdən Azərbaycanla münasibətləri yaxşılaşdırmaqdan danışır, digər tərəfdən isə qaz infrastrukturumuzu dağıtmaq bizi regiondakı enerji planlarından çəkindirmək istəyir: “Yeni bir əlində zeytun budağı, o biri əlində balta ilə təzyiq göstərir. İndiki halda Moskva yaxşı anlayır ki, Azərbaycan qazı Avropanın enerji müstəqilliyi üçün həyati vacibdir. Ona görə də istənilən yolla bu damarı kəsmək istəyirlər. Əgər bu gün Rumıniya marşrutu üzrə axın dayanıbsa, sabah Cənub Qaz Dəhlizinin də risk altında olması istisna deyil. Kreml Azərbaycanın enerji gücünü neytrallaşdırmaq planını işə salıb. Azərbaycan Rusiyanın qaz şantajına səssiz qala bilməz, Avropaya uzanan enerji dəhlizlərini daha möhkəm müdafiə etməklə öz strateji rolunu qoruyacaq”.

Politoloq onu da deyib ki, Rusiyanın Ukraynaya qarşı qaz və enerji infrastrukturunu üzərindən hücumları sadəcə taktiki əməliyyat deyil, daha geniş strateji planın tərkib hissəsidir: “Kreml yaxşı anlayır ki, hərbi cəbhədə itirdiyi üstünlüyü enerji “silahı” vasitəsilə kompensasiya edə bilər. Və bu “silah” indi həm Avropaya, həm də Azərbaycana qarşı geniş istifadə edəcəyini göstərməkdədir. Bu səbəbdən oktyabrda Rusiya həm iqtisadi rəqabət vasitəsilə, həm də siyasi təzyiqlə Azərbaycanın

Ərdoğan Qətərə gedir

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan 14-15 sentyabr tarixlərində Qətdə rəsmi səfərdə olacaq. APA xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə mətbuatı məlumat yayıb. Qeyd edək ki, İsrailin Qətərə hücumundan sonra Ərdoğan Qətər Əmiri Seyx Təmmim bin Həməd Əl-Sani ilə telefon danışığı apararaq, Türkiyənin Qətərə dəstəyini ifadə edib.

Britaniya Rusiyaya yeni sanksiyalar tətbiq etdi

Böyük Britaniya Rusiyaya qarşı 30 yeni maddənin daxil edildiyi yeni sanksiya paketini tətbiq edib. Bu barədə “Reuters” agentliyi məlumat yayıb. Böyük Britaniya hökumətinin açıqlamasında qeyd olunur ki, siyahıda 70 yeni spesifikasiya və 30 yeni təyinat yer alıb. Məhdudiyyətlər “Kremlin aqressiv hərəkətlərinə” cavab olaraq ona iqtisadi və siyasi təzyiq gücləndirmək məqsədi daşıyır.

Qeyd edək ki, Böyük Britaniya bir qədər əvvəl Ukrayna uşaqlarının deportasiyasında iştirak edən şəxslərə və təşkilatlara qarşı da sanksiyalar tətbiq edib. Siyahıya Çeçenistan lideri Ramzan Kadirovun anası Aymanı Kadirova və uşaqların tərbiyəsi və hərbi hazırlığı üçün düşərgələr təşkil edən Əhməd Kadirov Fondu daxil edilib.

Bununla yanaşı, Avropa İttifaqı Ukraynaya qarşı genişmiqyaslı müharibənin başlanmasından bəri Rusiyaya qarşı 19-cu sanksiya paketini hazırlayır. Gözlənilən yeni məhdudiyyətlər sentyabr ayında qüvvəyə minəcək və Moskvanın sanksiyaları aşmaqda kömək edən “kölge donanması” və şirkətləri hədəfə alacaq.

vin Moskvadan yaşaya biləcəyini sübut edir. Avropaya gös-tərək ki, Kremlə alternativ var və o alternativin adı Azərbaycan-dır. Bu səbəbdən də SOCAR-ın yanacaq bazalarının dronlarla vurulması sırf hərbi əməliyyat deyil, Bakıya ünvanlanan siyasi mesajdır. Sentyabr hələ başlanğıc idi. Oktyabrda isə bir neçə istiqamətdə təzyiqlərin artması mümkündür. Məsələn, enerji infrastrukturuna hücumların intensivləşməsi. Rusiyanın taktikasına baxanda görünür ki, onlar sistemli şəkildə enerji obyektlərini hədəf alır. Xüsusən də qışa hazırlıq dövründə bu hücumlar Ukrayna-nın müqavimətini zəiflətmək üçündür. Eyni zamanda, Azərbaycanın Ukrayna ilə əməkdaşlıq imkanlarını da daraltmaq məqsədi daşıyır”.

Müsahibimiz vurğulayıb ki, oktyabrda Orlovka tipli zərbələrin təkrarlanması, SOCAR-a məxsus obyektlərin yenidən hədəf seçilməsi ehtimalı yüksəkdir. “Moskva çox yaxşı bilir ki, Trans-Balkan marşrutu ilə qazın maya dəyəri yüksəkdir. Bu səbəbdən oktyabrda Rusiya həm iqtisadi rəqabət vasitəsilə, həm də siyasi təzyiqlə Azərbaycanın

qaz ixracını daha da çətinləşdirməyə çalışacaq. Yəni əvvəlki illərdə olduğu kimi ucuz rus qazı müqayisəsini gündəmə gətirəcək. Eyni anda Rusiya Azərbaycanla münasibətlərin yaxşılaşdırılması ritorikasını davam etdirəcək. Yeni hücum edərək, zərər vuraraq, amma dialoq masasında qar-daşlıqdan danışaraq Bakı üzərində təsirini saxlamağa çalışacaq. Bu, Kreml diplomatiyasının klassik ikiüzlülüyüdür. Oktyabr ayı Azərbaycanın enerji siyasəti üçün sınaq ayına çevrilə bilər. Çünki bu dövrdə həm infrastruktur zərbələrinin intensivləşməsi, həm də diplomatik təzyiqlərin artması gözlənilir”.

Mütəxəssis hesab edir ki, Bakı üçün çıxış yolu Avropa ilə daha sıx koordinasiya, təhlükəsizlik əməkdaşlığının gücləndirilməsi və diversifikasiya layihələrinin sürətləndirilməsidir. “Çünki Rusiya ilə münasibətlərdə əsas məsələ barışıq ritorikasına aldanmamaqdır. Moskvanın məqsədi Azərbaycanı tərəfdaş kimi gücləndirmək deyil, enerji rəqibi kimi zəiflətməkdir”, - deyir Q.Hüseynli belə qiymətləndirib.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Şair-yazıçılar niyə ədəbiyyatdan pul çıxara bilmir?

Sabir Rüstəmxanlı: "Kitablara əlavə subsidiya ayrılmalıdır, ən yaxşıları rayon və kənd kitabxanalarına göndərməlidir"

Deputat Elçin Mirzəbəyli Sfera.az-a müsahibəsində deyib ki, ədəbiyyatdan Azərbaycanda heç kim gəlir əldə etmir. Onun sözlərinə görə, ədəbiyyat sadəcə mənəvi ehtiyaclarını ödəyir: "Ədəbiyyat mənim fəaliyyətimə də mane olmur. İş vaxtında oturub şeir yazıram. Ümumiyyətlə, bütün gün ədəbi ovqata köklənən insanları anlama bilmirəm. Söhbət gərək ədəbi ovqatdan gedirsə, bu, an məsələsidir, ayda, ildə bir dəfə gəlir. Hər gün gədirsə, deməli, ciddi poeziya deyil".

Deputat maraqlı məsələni gündəmə gətirib - ədəbiyyatdan heç kəsin pul qazanmaması. Hərçənd başqa ölkələrdə yazıçılar, şairlər kitablarının satışından qazanır, yüksək qonorar alır, əsərləri səhnəyə qoyulur. Azərbaycanda isə bu sahədə ciddi boşluq var. Həqiqətən də yazarlar ədəbiyyatdan gəlir götürə bilmirlər. Əslində, müasir dünyada ədəbiyyat da pul qazandırır, hətta Markes kimi şöhrətli yazıçıları varlandırb.

Azərbaycanda bunun səbəbi nədədir - yaxşı mətnlər ortaya qoyulmur, gəlir əldə etmək üçün o sənaye formalaşmayıb, yoxsa nə?

Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Elçin Mirzəbəylinin dedikləri doğrudur: "Hazırda heç bir yazıçı kitabdan aldığı qonorarla dolana bilməz. Əvvəla, sovet dövründəki qonorar sistemi yoxdur.

İkincisi isə kitablar çox aşağı tirajla çap olunur. Mənim "Ömür kitabı"nı çap etdirəndə onun ümumi tirajı 250 minə qədər qalxmışdı, həm rus, həm də Azərbaycan dilində. O vaxt "Ömür kitabı"ndan aldığım qonorar hesabına 6 dəne "Jiquli" ala bilirdim. İlk dəfə o kitabın qonorarından sonra kasıblığın daşını atdım və nisbətən normal yaşamağa başladım. Amma ondan əvvəl də yazdığım kitabların hamısından qonorar almışdım. Bu, artıq bir sistem idi".

S.Rüstəmxanlı qeyd edib ki, hazırda belə bir fond yoxdur: "Hər nəşriyyat istəsə, imkanı varsa, yazıçıya qonorar verir, imkanı yoxdursa, vermir. Bunun da səbəbləri çoxdur. Birincisi, kitablar 500-1000 tirajla çap olunur. Kitab nə qədər satılırsa, ondan gələn gəlirlə qonorar ödənilsin? Əvvəllər

isə başqa bir sistem var idi. "VİB kollektor" deyilən, yeni Mədəniyyət Nazirliyinin fond sistemi fəaliyyət göstərirdi. Bütün kitabxanalardan sifarişlər götürülürdü və dövlət hesabına rayonlara, kəndlərə kitab göndərilirdi. Nəşriyyatların tematik planlarında olan bütün kitablar sifariş olunurdu. Məsələn, 5 min kitabxana var idisə, qabaqcadan bilirdin ki, sənin kitabının tirajı ən azı 5 mindir. 5 min tiraj satılandan sonra əlavə qonorar vermək imkanı yaranırdı. İndi isə bu sistem yoxdur.

Kəndlərə, rayonlara çox az kitab gedir. Mədəniyyət Nazirliyi ildə cəmi bir neçə kitab göndərir, o da əsasən rəsmi

nəşrlərdir. Bədii ədəbiyyat isə çox az çatır. Halbuki bədii ədəbiyyat oxuyanların böyük əksəriyyəti məhz kəndlərdə, rayonlarda yaşayır. Bakıda isə şagirdlərin yarısı rusdilli məktəblərə gedir, nəticədə Azərbaycan kitabı çox acınacaqlı vəziyyətdədir. Ona görə ən azı uşaq nəşrlərinə, daha sonra yazıçı nəşriyyatlarına diqqət ayrılmalıdır. O vaxtlar Yazıçı Nəşriyyatı vardı, çap olunan kitabların hamısına qonorar verildirdi, amma indi o da ləğv olunub.

Bu, Azərbaycan ədəbiyyatının zəifliyi deyil. Sadəcə, ölkədə 10 milyondan artıq əhali var, amma kitab almaq imkanı məhduddur. Yalnız o ölkələrdə yazıçılar kitablardan böyük gəlir əldə edirlər ki, orada tiraj böyükdür və kitab almaq mədəniyyəti formalaşmış. Məsələn, Almaniya, Amerika, Rusiya kimi ölkələrdə yazıcının bir uğur-

lu kitabı çap olunanda, aldığı qonorar hesabına digər kitablarını da sərbəst şəkildə nəşr etdirə bilər. Bizdə isə kitablarımızı öz hesabımıza nəşr etdirmək məcburiyyətindəyik".

Xalq şairi qeyd edib ki, dövlət bu barədə müəyyən işlər həyata keçirməlidir: "Yeni kitabın gətirdiyi gəliri nəzərə almadan, onun böyük milli və dövlətçilik əhəmiyyətini dəyərləndirərək nəşrinə qayğı göstərməlidir. Kitablara əlavə subsidiya ayrılmalıdır. Nəşr olunan kitabların ən yaxşısı rayon və kənd kitabxanalarına göndərilməlidir. Ümumiyyətlə, rayonlarda kitab satan mağazalar yoxdur, yalnız dərslilər gedir. Ancaq təkcə dərslilə yaşamaq olmaz. Bədii ədəbiyyat mütləq kəndlərə, rayonlara getməlidir".

✎ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Anar açılışda niyə yox idi? - özü açıqladı

Sentyabrın 10-da Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (AYB) Səməd Vurğun adına Yaradıcılıq Evinin açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə Prezident İlham Əliyev də iştirak edib. İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov yaradıcılıq evi barədə dövlət başçısına məlumat verib.

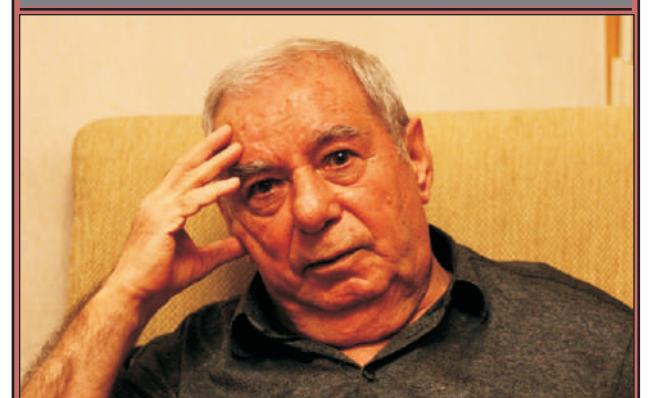
Açılış mərasimində AYB sədri Anarın görünməməsi diqqət çəkib və müxtəlif müzakirələrə səbəb olub. Xüsusilə də yazıçının sağlamlığı ilə bağlı narahatlıqlar olduğu iddia edilib.

Modern.az məsələ ilə əlaqədar Anarla əlaqə saxlayıb. O, açılışda iştirak etmədiyini təsdiqləyib, hazırda məzuniyyətdə olduğunu vurğulayıb.

"Sağlamlığıma gəldikdə isə hər şey qaydasındadır, özümü yaxşı hiss edirəm", - deyə yazıçı sonda vurğulayıb.

Xəzər rayonunun Şüvəlan qəsəbəsində yerləşən Yaradıcılıq Evinin ərazisi 3 hektara yaxındır. Burada "suite" və "standart" tipli olmaqla ümumilikdə 43 otaq var. Kompleksdəki 174 yerlik konfrans zalında müxtəlif tədbirlərin, o cümlədən yaradıcılıq gecələrinin, yazıçılarla görüşlərin və digər mədəni tədbirlərin keçirilməsi mümkün olacaq. Burada kinoteatr, kitabxana, qapalı, həmçinin açıq havada restoranlar, kafe, fitness zonası da fəaliyyət göstərəcək. Eyni zamanda, futbol, tennis və uşaq oyun meydançıları da istirahət edənlərin ixtiyarına verəcək.

Qeyd edək ki, kompleksin bu cür müasir səviyyədə inşası ölkəmizdə yaradıcı insanların fəaliyyətinə göstərilən dövlət dəstəyinin növbəti təzahürü olmaqla, ilk növbədə, onların istirahətinin təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Əkrəm Əylisli: "Şikayətlənməyə haqqım yoxdur"

Əkrəm Əylislinin sağlamlığı ilə bağlı müəyyən problemlər yayıldığı iddia olunub. Mövzu ilə bağlı yazıçı Əkrəm Əylisli Modern.az saytına açıqlama verib. O qeyd edib ki, sağlamlığı ilə bağlı çox ciddi problemlər yoxdur.

"Sağlamlığım nə yaxşıdır, nə də pis. Mənim elə yaşımdır ki, sağlamlığımla bağlı şikayətlənməyə haqqım yoxdur. Problemlər də var, amma şikayətlənmirəm, yaşın hökmü var", - deyə yazıçı sonda bildirib.

"Qərbi Azərbaycanla bağlı iş yarıda dayanmayacaq"

8 avqust tarixli Vaşinqton razılaşmasından sonra Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif iddialar səsləndirilib. Onlardan biri də icmanın ləğv ediləcəyi ilə bağlı olub. Digər iddia isə Milli Məclisdə yaradılmış Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun ləğv edilməsi ilə əlaqədardır. Bu iddialar fonunda Qərbi Azərbaycan İcmasının operativliyinin və aktivliyinin azaldığı ilə bağlı da təşəvvürlər yaranıb.

Modern.az bütün bu məsələlərlə Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli ilə həmsöhbət olub.

Deputat deyib ki, icma işini davam etdirir: "Bir müddət əvvəl eyni iddia Qərbi Azərbaycan İcmasının özünə də şamil edilmişdi. Şübhəsiz ki, bu yanlış informasiyanın mənbəyi Ermənistan mediası idi. Və mən mətbuata açıqlamamda bu yanlış informasiyanı təkrar edərək bildirdim ki, icmanın işi beynəlxalq konvensiyalarda təsbit olunmuş insan hüquqlarının, qayıdış hüququnun təmin

edilməsinə yönəlmiş ictimai fəaliyyətdir. Bu mənada, icmanın fəaliyyətinin dövlətlərarası münasibətlərlə, sülh sazişi ilə birbaşa əlaqəsi yoxdur.

İndi isə eyni iddia Milli Məclisdəki Qərbi Azərbaycanla bağlı Təşəbbüs Qrupu haqqında deyilir ki, bu da tamamilə absurdur. Təşəbbüs Qrupu bir il ərzində Qərbi Azərbaycan həqiqətlərinin və soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıdış hüququnun beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması istiqamətində parlament diplomatiyasının imkanlarından istifadə edərək xeyli səmərəli fəaliyyət göstə-

rib, bundan sonra da göstərəcək. Onun öz fəaliyyətini dayandırmasına hazırda heç bir obyektiv ictimai-tarixi zərurət görmürəm".

Onun sözlərinə görə, icmanın fəaliyyətinin hər hansı bir istiqamətində heç bir sənəmdən söz gedə bilməz: "Təsəvvür edin ki, təkcə iyul ayında icmanın nəşr elədiyi tarixi torpaqlarımızda milli-mənəvi dəyərlərimizə qarşı erməni soyqırımına dair "Qərbi Azərbaycan irsi" kitabının Azərbaycanın 84 şəhər və rayonunda yüksək səviyyədə təqdimatları keçirilib. O ki qaldı bəyanatlara, bil-

diyiniz kimi, Vaşinqton görüşlərinə qədər Ermənistan tərəfindən Azərbaycanla qarşı say-sız-hesabsız əsassız iftira və ittihamlar səsləndirilirdi. Hətta bu, çox vaxt Ermənistanın müxtəlif dövlət rəsmiləri tərəfindən edilirdi və bu zaman Qərbi azərbaycanlıların qayıdış hüququ ya inkar olunur, ya da gözərdi edilirdi. Biz də Qərbi Azərbaycan İcması olaraq öz hüquqlarımızı müdafiə etmək məcburiyyətində idik. Vaşinqton görüşlərindən sonra isə qarşı tərəfdə bu məsələ ilə bağlı bir qədər konstruktivlik cəhdləri hiss olunmaqdadır, artıq erməni cəmiyyətində Qərbi azərbaycanlıların öz doğma evlərinə qayıtmaq məsələsi də müzakirə mövzusunə çevrilib, hətta bu məsələnin qaçılmaz olduğunu etiraf edənlər də var.

Ə.Ələkbərli bildirib ki, öz ata-baba yurdlarımıza qayıdacağımıza heç kəs şübhə etməsin: "Bu fəaliyyətin nə vaxtsa yarıda dayanacağını da heç kəs ağılına gətirməsin. Qərbi Azərbaycana qayıdış ideyasının təməli ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və cənab Prezident İlham Əliyevin 24 dekabr 2022-ci il tarixində Qərbi Azərbaycan İcmasının inzibati binasındakı tarixi çıxışı bizim yol xəritəmizdir.

Paytaxtda "at oynadan" MTK-lar - dövlət "mənzil mafiyası"nı çökdürməsə...

Tikinti şirkətlərindən ev almaq əlçatmaz olub: qiymətlər absurd, realıqdan uzaq...; hüquqşünas audit yoxlamalara çağırırdı

Son illər tikinti şirkətlərindən mənzil almaq əlçatmaz problemə çevrilib. Çünki qiymətlər o dərəcədə absurd, reallıqlardan uzaq və əhəlinin gəlirlərinə tərs-mütənəsibdir ki, yalnız varlılar MTK-lardan ev almağa yaxınlaşa bilərlər. Söhbət paytaxtda mənzilin kvadratının minimum 2000 manatdan başlanmasından gedir.

Eyni zamanda, təklif edilən kredit şərtləri də günümüzlə, vətəndaşların aldığı məvaciblə nəinki uyğun gəlmir, ortada böyük uçurum var. Ona görə də gənclər ailə qurmaq, mənzil sahibi olmaqda çətinlik çəkirlər. Maraqlıdır ki, tikinti şirkətlərinin qoyduğu qiymətlər nə tənzimlənilir, nə aidiyyəti qurumlar müdaxilə edir, nə əmlak bazarına uyğunlaşdırılır. Sanki mənzil sektorunda bir anarxiya yaranıb və hər bir firma istədiyi məbləği müəyyən edə bilər. Bu da ciddi narazılıqlar doğurur.

Məsələn, Bakının mərkəzində mənzillərin kvadratı 4000-5000 manatdan başlanır. Halbuki sökülən evə görə kompensasiya hər kvadratına 1500-2000 manat ödənilir. Paytaxtın Nərimanov, Gənclik və bu kimi ərazilərində isə yeni binalardan evlərin qiyməti 3000-3500 manatdan başlanır. Şəhərin Qaraçuxur, Bakıxanov, Yeni Günəşli, Qara Qarayev və digər ərazilərində isə 2000-2500 manatdan aşağı tapmaq mümkün deyil.

Mənzil almaq istəyən isə 60-65 kvadratlıq ev üçün 20-25 illik kreditə girməli olur, nəticədə ikitəqatlı bir mülk ona 180-200 min manata, hətta bir qədər də baha başa gəlir.

Bu, absurd deyilmi? Belə görünür ki, yalnız milyonçular bu mənzilləri ala bilərlər. Ona görə də dövlətin MTK-lərin qiymət siyasətinə müdaxilə

etməsi haqda çağırışlar səslənir.

Hüquqşünaslar və əmlak mütəxəssisləri necə düşünürlər, dövlət orqanlarının bu prosedura qarışması, qiymətlərin tənzimlənməsində rolu mümkündürmü?

Qeyd edək ki, 2025-ci ilin II rübündə mənzil bazarında qiymət indeksi I rübə nəzərən 1.1% artıb. Bu dövrdə ilkin mənzil bazarında qiymətlər 3.2%, təkrar mənzil bazarında isə 1.1% yüksəlib. 2025-ci ilin yanvar-iyun ayları ərzində ümumi mənzil bazarında qiymət indeksi 13.8%, o cümlədən ilkin mənzil bazarında 12.9%, təkrar mənzil bazarında isə 13.8% artıb.

Vəkil Cavidan Osmanlı mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a belə şərh verib: "Ölkədə mənzil sahibi olmaq, xüsusən də şəhər mərkəzində mənzilə sahib olmaq üçün ən azı 150-200 minə yaxın pul lazımdır. Burada dövlət tənzimləməsi, hüquqi prosedur necə olur. Qiymətlər dövlət tərəfindən müəyyən olunan bəzi məqamlar var ki, mənzil bazarı buna aid deyil. Bizdə azad bazar iqtisadiyyatıdır. Mənzil qiyməti tikinti şirkətləri tərəfindən sərbəst şəkildə təyin olunur. Buna dövlət tərəfindən hər hansı müdaxilə etmək olmazmı, əlbəttə mümkündür. Birincisi məsələ burada monopoliya şəraitinin yaranmasıdır. Hazırda Rəqabət Məcəlləsi hazırlanır, bu dəqiqə tətbiqi yoxdur,

bunun əvəzində antiinhisar fəaliyyətə qarşı qanun layihələri var, o tətbiq olunur. Tikinti bazarı bir neçə tikinti şirkətinin əlində cəmlənib. Onlara qarşı həmin qanununun müddəalarını tətbiq etmək olar. Bundan əlavə, tikinti şirkətlərinin tikinti üçün ayırdığı malların maya dəyərini süni olaraq yuxarı göstərməsinə qarşı audit yoxlamaları da həyata keçirilə bilər. Beynəlxalq təcrübədə biz görmüşük ki, mənzil qiymətlərinin həddə belə güzəştli qiymətlərlə tələb təklif məsələsinə təsir edir və vətəndaşlar məcbur deyil ki, tikinti şirkətləri tərəfindən satılan mənzilləri almağa məcbur deyil. Hətta gənc ailələr güzəştli şərtlərlə ev ala bilərlər. Bizdə də belə güzəştli şərtlərlə evlər təklif edilərsə, mənzillərin qiymətinin aşağı düşməsinə səbəb olacaqdı.

Amma bir məsələni də deyim: tikinti bazarına birbaşa dövlət müdaxiləsi o qədər də arzuolunan deyil. Hazırda şəhərdə çox sayda mənzillər tikinti şirkətləri tərəfindən inşa edilir. Bu, bəzən pilot layihələr əsasında, bəzən isə torpaq sahələrinin satılması müqabilində həyata keçirilir. Yəni tikinti şirkətləri investisiya əsasında bu işləri görürlər. Birbaşa dövlətin tənzimləmələri tikinti şirkətlərinin motivasiyasına təsir ediləcək və nəticədə bazarda müəyyən durğunluq yarana bilər. Çünki tikinti bazarında kifayət qədər şəxs çalışır, işçi qüvvəsi var. Birbaşa dövlət müdaxiləsi

doğru olmaz. Azad bazar iqtisadiyyatı şəraitində ən optimal yol sosial layihələrin genişləndirilməsidir. Unutmaq ki, tikinti sektorunda kifayət qədər insanlar çalışır. Bu sahədə həm işçi qüvvəsi formalaşmış, həm də onların qazancı birbaşa tikinti sənayesindən asılıdır".

Əmlak üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev isə bildirib ki, son dövrlərdə daşınmaz əmlak bazarında qiymət artımının əsas səbəblərindən biri torpaq sahələrinin bahalaşması ilə bağlıdır. Onun sözlərinə görə, fərdi yaşayış evlərinin tikintisinə dair qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər qiymətlərə birbaşa təsir göstərmişdir. Belə ki, 2023-cü ilin oktyabr ayından etibarən qüvvəyə minən yeni tələblərə əsasən, yalnız çıxarış (rəsmi sənədi) olan torpaq sahələrində fərdi ev tikintisinə icazə verilir. Əgər vətəndaş çıxarış olmayan torpaq üzərində ev inşa edərsə, həmin yaşayış obyektinə mühüm kommunal xidmətlər - su, qaz və işıq - çəkilmir. Bu isə xüsusilə Bakı, Abşeron və digər iri şəhərlərdə çıxarışlı torpaqların məhdudluğu fonunda onların qiymətlərinin sürətlə yüksəlməsinə səbəb olub.

Ekspertin fikrincə, tikinti materiallarının bahalaşması isə ümumi tikinti dəyərinə nisbətən az - təxminən 5-10% civarında - təsir göstərir. Əsas yük torpaq sahələrinin bahalı olması və işçi qüvvəsinin qiymət artımı ilə bağlıdır. Bundan əlavə, Fərzəliyev qeyd edir ki, iri şəhərlərdə çoxmənzillilik binaların tikintisi üçün münasib

Azərbaycan 85 ölkədən qida idxalına məhdudiyyət qoydu

Azərbaycan 15 xəstəlik üzrə dünyanın 85 ölkəsindən respublikaya qida məhsullarının idxalına məhdudiyyət qoyub. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin şöbə müdiri, respublikanın baş dövlət baytarlıq müfəttişi Qalib Əbdülməliyev məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, ötən həftə ərzində dünya üzrə blutanq, dabaq, xırdabuynuzlu heyvanların çiçək xəstəliyi və yüksək patogen quş qripi ilə bağlı yeni xəstəlik halları aşkar olunub:

"Monqolustanın Dornod vilayətində dabaq xəstəliyi, Sloveniyanın Cənub-Şərqi Sloveniya, Mərkəzi Sloveniya, Aşağı Posavska, Zasavska regionlarında, Bolqarıstanın Sofiya, Qabrovo vilayətlərində blutanq xəstəliyi, Yunanıstanın Epir və Qərbi Makedoniya inzibati ərazi vahidində, Libiyanın Tripoli dairəsində xırdabuynuzlu heyvanların çiçək xəstəliyi, Portuqaliyanın Santarem dairəsində, İspaniyanın Andalusiya muxtar icmasında, Norveçin Nurlann bölgəsində isə yüksək patogen quş qripi xəstəliyi qeydə alınıb".

Onlar pensiya ala bilməyəcək - rəsmi

Azərbaycanda pensiya almaq üçün müəyyən şərtlər var. Bu tələbləri yerinə yetirməyən şəxslər pensiya hüququ qazana bilmir. Mövzu ilə bağlı DSMF-in pensiya təminatı departamentinin müdiri Eyvaz İsmayilov bildirib ki, əmək stajı, yaş həddi və sosial sığorta ödənişləri əsas meyarlardandır:

"Pensiya kapitalı üçün minimum hədd olmayan hallar da var. Məsələn, hərbi xidmətdə əlil olan şəxslər kapital məbləğinə əsaslanaraq pensiya hüququ əldə edə bilər. 1 ay işləsə, ona qanunvericiliyə əsasən, pensiya təyinatı aparılır. Kapital yalnız pensiya məbləğinin hesablanması üçün rol oynayır.

Əmək pensiyasının təyin olunması üçün isə vətəndaşın gərək əmək fəaliyyəti olmalıdır. Əmək pensiyasının təyin olunması üçün 25 il iş stajı olmalıdır".

Onun sözlərinə görə, qanunvericilikdə 25 il tələbi var. 2006-cı ilə qədər sistemdə elektron olmadığı üçün onlara 25 il hədiyyə edilir, lakin 2006-cı ildən sonra isə faktiki götürülür. Bu il 65 yaşında çıxanlara 25 il hədiyyə edilir, növbəti il 24 il nəzərdə tutulur. Çünki əmək qabiliyyəti azaldılaraq gəlir". O qeyd edib ki, istər sahibkar olsun, istər işçi, o əgər sığorta haqqı ödəyibse, pensiyaya çıxma bilər.

Əsgərləri döyən çavuşa bu cəza verildi

Sumqayıtda yerləşən N saylı hərbi hissələrdən birində iki əsgəri döyən kiçik çavuş hakim qarşısına çıxarılıb. Musavat.com xəbər verir ki, kiçik çavuş əsgərləri xidmət yerlərini tərk etdikləri üçün döyülmüş.

Müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu, kiçik çavuş Məmmədov (soyad şərtidir) postda xidmətdə olan əsgərləri yoxlayan zaman bir əsgərin xidməti yerində olmadığını görüb. Həmin əsgərin postda olan digər bir əsgərin xidməti yerinə getdiyini öyrəndi. Kiçik çavuş əsgərlərdən bunun səbəbini soruşub. Hər iki əsgər qorxduqları üçün bir postda olduqlarını deyiblər. Buna əsəbiləşən kiçik çavuş hər iki əsgərin baş və sifət nahiyyələrindən zərbələr vurub.

Məmmədov bu əməlinə görə məsuliyyətə cəlb edilib. Araşdırma zamanı əsgərlər kiçik çavuşdan şikayətçi olmadıqlarını deyiblər. Məhkəmənin hökmü ilə kiçik çavuşa şərti cəza verilib.

torpaq sahələrinin qalmaması tikinti şirkətlərini alternativ yollara yönəldib. Hazırda çox zaman köhnə binalar sökülərək, onların yerində yeni və daha çoxmərtəbəli binalar inşa olunur. Bu isə əlavə xərclər - sakinlərin köçürülməsi, kirayə haqlarının ödənilməsi və onlara yeni, tam tə-

mirli mənzillərin verilməsi - yaradaraq, layihənin ümumi maya dəyərini artırır. Nəticə etibarilə, şirkətlər bu xərcləri kompensasiya etmək və qazanc əldə etmək üçün mənzilləri daha yüksək qiymətə satmağa məcbur qalırlar.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda iqtisadi artım sürətlənib. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında ölkədə 83 milyard 37,8 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,0 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunub. Bu zaman iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda ÜDM istehsalı 2,1 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 2,6 faiz artıb.

ÜDM istehsalının 34,9 faizini təmin edən sənaye sektorunda sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında 42,0 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,2 faiz az sənaye məhsulu istehsal edilib. Hesabat dövründə neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 2,1 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 4,8 faiz artıb.

Sənaye məhsulunun 61,2 faizinin istehsal olunduğu mədənçixarma sektorunda əmtəəlik neft hasilatı 4,7 faiz azalıb, əmtəəlik qaz hasilatı isə 2,8 faiz artıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan hökuməti 2025-ci ildə ölkədə 3,7 faiz, 2026-cı ildə 3,2 faiz, 2027-ci ildə 3,6 faiz iqtisadi artım gözləyir. Bu göstəricilər iyulda dəyişiklik olunaraq azaldılmış göstəricilərdir. Azaldılmaya səbəb qlobal enerji bazarlarındakı qiymət konyukturudur: neft qiymətlərinin kəskin azalması fonunda ölkədə istehsal olunan milli məhsulun dəyəri də azalır. Bu amili nəzərə alan Niderlandın ən böyük maliyyə qrupu olan "ING Group" Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu 2,5 faizdən 2,3 faizə endirib. Bu zaman bank bu ilin dördüncü rübü üzrə artım proqnozunu 4 faizdən 4,5 faizə qədər artırır.

Digər beynəlxalq qurumlardan "S&P Global" 2025-2026-cı illərdə Azərbaycanda illik 2 faiz, "Fitch Ratings" 2025-ci ildə 3 faiz, 2026-cı ildə 2,4 faiz, "Moody's" isə illik 2,5 faiz artım gözləyir.

Beynəlxalq Valyuta Fondu Azərbaycanda 2025-2026-cı illərdə iqtisadi artımın müvafiq olaraq 3,5 faiz və 2,5 faiz, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı 2025-ci ildə 3 faiz, 2026-cı ildə 2,5 faiz, Asiya İnkişaf Bankı növbəti iki il ərzində 3,4 faiz və 3,3 faiz, Dünya Bankı isə 2025-ci ildə 2,6 faiz, 2026-cı ildə 2,4 faiz səviyyəsində olacağını gözləyir (APA).

ING Group analitiklərinə

Azərbaycanda iqtisadi artım: Proqnozlar dəyişir, risklər qalır

Pul-kredit siyasətinin yumşaldılması bütün ölkələrdə dayandırılıb, bizdə isə bu proses davam edir

görə, 2025-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı zəifləyən dinamika ilə üzləşib. İyul ayında ÜDM 2,3 faiz azalıb, halbuki ilin ilk yarısında 1,5 faiz artım qeydə alınmışdı. Büdcə profisiti ÜDM-in 2,6 faizinə enib, pərakəndə kreditləşmə isə yüksək olaraq qalır. Mərkəzi Bank iyulda uçot dərəcəsinə 7 faizə endirib və sentyabrda sabit saxlayıb, açıqlamalarını əsasən valyuta bazarındakı hərəkətlərə yönəldib. Manatın ABŞ dolları qarşısında məzənnəsinin qorunacağı proqnozlaşdırılır.

Moody's isə iyul ayında Azərbaycanın kredit reytingini investisiya səviyyəsinə yüksəldib, bunu maliyyə ehtiyatlarının artması və Ermənistanla münasibətlərin normallaşması ilə əsaslandırır. Bununla belə, ticarət profisiti 2024-cü ildəki 5,5 milyard dollardan 2025-ci ildə 1,8 milyard dollara enməsi, neft qiymətləri zəif qalacağı təqdirdə ölkə iqtisadiyyatı üçün əsas risk faktoru olaraq qalır.

Qeyd edək ki, əsas kapitala investisiyalarda azalma davam etsə də, azalma sürətində ciddi yavaşlama diqqəti cəlb edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında əsas kapitala 11 milyard 374,5 milyon manat məbləğində investisiya yönəldilib ki, bu

da əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,2 faiz azalma deməkdir. Bu zaman neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 16,6 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə 8,0 faiz artıb. Birinci rübün yekununda kapital qoyuluşunda illik azalma 9 faiz olmuşdu. Bu isə xüsusilə ikinci rübün əsas kapitala yatırılan vəsaitləri həcmində ciddi artımın olmasından xəbər verir. Bu isə ilin sonuna qalan müddətdə ÜDM artımını sürətləndirəcək əsas amillərdən biri hesab olun bilər.

"Fitch Solutions" şirkətinin analitiklərinə görə, 2025 və 2026-cı illərdə Azərbaycanın fiskal siyasəti iqtisadi artımı dəstəkləyəcək, eyni zamanda makroiqtisadi sabitlik qorunacaq. Qeyd edilib ki, dövlət xərcləri xüsusilə infrastruktur və sosial xidmətlərə yönəlmiş investisiyalar vasitəsilə daxili tələbin stimullaşdırılmasında əsas rol oynayacaq.

Hesabatla əsasən, ölkədə büdcə kəsiri hər iki il üzrə orta hesabla ÜDM-in 1,1 faizi səviyyəsində olacaq. 2021-2024-cü illərdə Azərbaycan ardıcıl dörd il büdcə profisiti qeydə alıb və gözlənilən kəsir neft gəlirlərinin azalması ilə bağlıdır. Vurğulanıb ki, büdcə sabitliyinin təmin edilməsində Dövlət

Neft Fondu mühüm rol oynayır: "2025-ci il üçün fondun idarə etdiyi aktivlərin dəyəri 106,6 milyard manat və ya 62,7 milyard ABŞ dolları səviyyəsində qiymətləndirilir ki, bu da ölkənin ÜDM-nin təxminən 62 faizinə bərabərdir. Hökumət bu il fondan 14,5 milyard manat vəsait transfer etməyi planlaşdırıb. Bu da büdcə gəlirlərini dəstəkləməyə yönəlib. Hazırda bu vəsaitlərin transferti dayanıqlı hesab olunur, çünki fond son 20 ildə orta hesabla 3 faiz artım nümayiş etdirib. Lakin risklər də var. Neft Fondu və bütövlükdə iqtisadiyyat qlobal enerji qiymətlərindən yüksək asılılıqdadır. Bu, kəskin qiymət şokları zamanı ölkəni risklərə məruz qoyur. Məsələn, 2015-ci ildə qlobal neft qiymətləri 50 faiz düşdükdə, Mərkəzi Bank manatı 60 faiz devalvasiya etmək məcburiyyətində qalmışdı. Bu, Azərbaycanın neft gəlirlərinə bağlı maliyyə sabitliyi riskini bir daha göstərir".

"Fitch Solutions" şirkəti bu ilin III rübü üzrə baxış zamanı Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu cari il üzrə yenidən 2,6 faiz, 2026-cı il üzrə isə 3,2 faiz müəyyən edib. Lakin qeyd edilib ki, bu artım tempi, xüsusilə 2025-ci ildə neft və qaz sektorundan yüksək asılılıq fonunda (2025-ci ilin aprelinə

ÜDM-in 39,4 faizi) daha zəif olacaq. Belə ki, qlobal neft qiymətlərində gözlənilən 15 faizlik illik azalma sektordan əldə olunan gəlirləri azaldacaq.

Bununla belə, FS bildirib ki, Azərbaycan təbii resurslara əsaslanan iqtisadi modeldən uzaqlaşaraq uğurlu diversifikasiya həyata keçirib: "Hazırda qeyri-neft sektoru ümumi iqtisadi fəaliyyətin 60 faizdən çoxunu təşkil edir. Investisiyaların cəlb olunması üçün əsas hədəflər arasında mədən sənayesi (ÜDM-in 35,6 faizi), tikinti (10,6 faizi) və emal sənayesi (6,7 faizi) yer alır".

Şirkətin hesabatında qeyd edilib ki, 2025-ci ilin I rübündə əsas kapitala yönəlmə investisiyalar ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9 faiz azalıb. Bu azalma, yanvar-aprel ayları arasında dünya neft qiymətlərindəki 21 faizlik geriləmə ilə üst-üstə düşür ki, bu da sektorun iqtisadiyyat üçün həddindən artıq əhəmiyyətini göstərir: "2025-ci ilin dövlət büdcəsində hərbi xərclərdən sosial xərclərə yönəlmə də kapital qoyuluşunu azaldan amillərdəndir. Bu baxımdan, kapital formalaşmasının iqtisadi artıma töhfəsinin 2024-cü ildəki 1,9 faiz bəndindən 2025-ci ildə 1,2 və 2026-cı ildə 1,1 faiz bəndinə enəcəyi gözlənilir. Əvəzinə də özəl istehlak artımın əsas

lokomotivinə çevrilir. Onun artıma töhfəsi 2024-cü ildə 2,1 faiz bəndi olduğu halda, 2025-ci ildə 2,4 və 2026-cı ildə 2,5 faiz bəndinə yüksələcək".

Bütün bunların fonunda Ermənistanla əldə olunan razılaşma Azərbaycan üçün müəyyən üstünlüklər yaradır. ING Group-un qiymətləndirməsinə görə, MDB-4 ölkələrinin iqtisadiyyatları qlobal təzyiqlərə baxmayaraq dayanıqlı qalır. Ermənistan və Azərbaycan regional xarici siyasət risklərinin azalacağı gözləntilərindən faydalanır. Qazaxıstan və Özbəkistanda isə iqtisadi aktivlik gözləniləndən daha yüksək tempə artır.

ING Group qeyd edir ki, pul-kredit siyasətinin yumşaldılması bütün ölkələrdə dayandırılıb, yalnız Azərbaycanda bu proses davam edir. Buna səbəb kimi inflyasiya risklərinin hələ də qalması göstərilir.

Moody's isə əsas regional nəqliyyat dəhlizi olan Orta Dəhlizin Azərbaycan iqtisadiyyatına müsbət təsirini önə çəkir. Agentlik qeyd edir ki, dəhlizin üç əsas ölkəsi - Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstanda real ÜDM artımının sürətlənməsi iqtisadi perspektivləri möhkəmləndirib, bu da nəqliyyat və logistika sektorlarının inkişafı hesabına baş verib: "Artan infrastruktur investisiyaları daha yüksək tikinti fəaliyyəti və məşğulluq vasitəsilə geniş iqtisadiyyata da fayda verir. İstehsalat sahəsi lokomotivlər kimi məhsullar, həmçinin avtomobil, ərzaqçılıq və qida emalı kimi daha yüksək dəyərli sektorlar üçün, daxili bazar və ixrac məqsədilə xarici sərmayə cəlb edib. Dəhlizin yaşıl imicini yaxşılaşdırmaq üçün dəmir yolunun elektriklişdirilməsi və bərpa olunan enerjinin inteqrasiyası istiqamətində görülən işlər güənəş potensialı, Xəzər dənizində külək enerjisi imkanları ilə cəlb olunan sərmayələrin artmasına səbəb olub".

Moody's ekspertləri hesab edirlər ki, bu investisiyalar xüsusən də neft-qaza yüksək dərəcədə bağlı olan Azərbaycanda, müəyyən mənada isə Qazaxıstanda iqtisadiyyatın şaxələnməsinə kömək edir, bununla da onları neft qiymətlərinin dəyişkənliyinə qarşı daha dayanıqlı edir. Son illərdə qeyri-neft real ÜDM artımı sabit olub, hətta karbohidrogen sektorunda hasilatın azalmasını kompensasiya edib.

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məşavət"

Azərbaycanın altı ali təhsil müəssisəsinin dünyanın ən yaxşı universitetləri siyahısında yer alması rəsmi dairələr tərəfindən uğur kimi təqdim olunur. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin sözlərinə görə, bu universitetlər dünyanın tanınmış 1000 ali məktəbi sırasında yer alıb. Siyahıya Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Bakı Mühəndislik Universiteti və Xəzər Universiteti daxildir.

Baxmayaraq ki, bu xəbər pozitiv qarşılanır, məsələyə tənqidi yanaşmalar da mövcuddur. İlk olaraq diqqət çəkən suallardan biri budur: niyə məhz altı universitet? Bu, ölkənin potensialı üçün azdır mı, çoxdur mu? Bəziləri hesab edir ki, regionda və dünya üzrə digər ölkələrlə müqayisədə bu say kifayət qədər deyil. Məsələn, əhalisi və təhsil imkanları oxşar olan bəzi ölkələrdə reytinglərdə yer alan universitetlərin sayı onlarla ölçülür. Belə olan halda Azərbaycanın yalnız altı universitetlə təmsil olunması bu sahədə hələ ciddi işlərin görülməsinə ehtiyac olduğunu göstərir.

Hazırda dünyada bir neçə nüfuzlu reyting sistemi var: QS, Times Higher Education, Shanghai reytingi və s. Hər birinin öz metodologiyası var və onlar universitetlərin elmi-tədqiqat fəaliyyəti, beynəlxalq əməkdaşlıqları, müəllim-tələbə nisbəti, məqalələrin sitat göstəriciləri kimi müxtəlif meyarlarla qiymətləndirilir. Əgər bu universitetlər yalnız texniki meyarlara cavab verdiklərinə görə siyahıya daxil edilibsə, bu, hələ onların dünya səviyyəli universitet olduğunu göstərmir.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə fikrini bölüşüb: "Azərbaycan ali təhsil siste-

minin beynəlxalq reytinglərdə görünməsi ölkənin elm və təhsil siyasətində son illərdə atılan addımların nəticəsi kimi təhlil olunmalıdır. QS World University Rankings 2026 nəticələrinə əsasən, Azərbaycanın 6 universiteti ilk dəfə olaraq dünyanın ən yaxşı 1000 universiteti sırasına daxil olub. Bu fakt təsadüfi deyil, çünki "Təhsil haqqında" Qanunun 14.1-ci maddəsində göstərilirdi ki, ali təhsilin əsas məqsədi beynəlxalq rəqabətə davamlı kadr hazırlamaqdır. Həmçinin Nazirlər Kabinetinin 348 nömrəli qərarında ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq akkreditasiyadan keçməsi və qlobal reytinglərdə iştirakının stimullaşdırılması xüsusi qeyd olunur. Belə bir vəziyyətdə 6 universitetin birgə uğuru təhsil siyasətinin istiqamətini təsdiqləyir və Azərbaycanın elm potensialının tanınmasına xidmət edir.

Statistik göstəricilərə nəzər saldıqda, bu nəticə regional liderlik baxımından da əhəmiyyətlidir. Gürcüstandan yalnız Tbilisi Dövlət Universiteti və bir neçə özəl ali məktəb reytingin müxtəlif pillələrində yer alıb, Ermənistandan əsasən Yerevan Dövlət Universiteti ön plana çıxır. Azərbaycan isə 6 ali məktəbi ilə Cənubi Qafqazda daha

Minlikdəki 6 universitetimiz - Davamı olacaqmı?

Reyting siyahılarında yer almaq uzunmüddətli inkişaf üçün yetərli deyil - ekspertdən təklif

geniş təmsil olunma şansı əldə edib. Türkiyə ilə müqayisədə say baxımından geri qalır, çünki orada 30-dan çox universitet TOP-1000 siyahısına düşüb, onlardan bəziləri ilk 200-lükdədir. İran isə 20-dən çox universitetlə bu siyahıda yer alır. Bununla belə, ölkəmizin ali təhsil müəssisələrinin ümumi sayını nəzərə alsaq, 6 universitetin

TOP-1000-də görünməsi böyük nisbidir və inkişaf üçün başlanğıc nöqtəsi sayılır".

Kamran Əsədova görə, müsbət tərəf ondan ibarətdir ki, bu reytingdə yer almaq universitetlərin beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarını artırır: "Xarici tələbələrin cəlb olunmasına və akademik reputasiyanın yüksəlməsinə şərait yaradır. "Elm haqqında" qanunda gös-

tərilirdi ki, elmi fəaliyyətin nəticələri beynəlxalq səviyyədə tanındıqda ölkənin innovasiya potensialı da güclənir. Bu mənada Elm və Təhsil Nazirliyinin ali təhsil müəssisələrini beynəlxalq arenaya çıxarmaq istiqamətindəki siyasəti təqdir olunmalıdır. Bu addımlar həm də Azərbaycanın beynəlxalq imicinə xidmət edir və dövlətin sosial-iqtisadi inkişaf strateji-

yasında "bilgi əsaslı iqtisadiyyat" hədəfinə yaxınlaşmağa imkan yaradır. Mənfi tərəflər də mövcuddur. Reytingə daxil olan universitetlərin əksəriyyəti 801-1000 aralığında yerləşir, yeni hələ ki, ön sıralarda təmsil olunmur. Elmi məqalələrin sayının və onların nüfuzlu jurnallarda sitat göstəricilərinin azlığı, xarici professorların və tələbələrin payının aşağı olması bu nəticələri məhdudlaşdırır.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, reytingdə yüksəlmək üçün davamlı islahatlar tələb olunur. Finlandiya, Sinqapur, Cənubi Koreya kimi ölkələrdə universitetlərin keyfiyyət artımı dövlət proqramları ilə dəstəklənir, amma onların idarəetməsində ciddi muxtariyyət qorunur. Türkiyədə YÖK-ün müəyyən etdiyi strategiya çərçivəsində ali məktəblər beynəlxalq reytinglərdə məqsədli şəkildə irəli çəkilir. Azərbaycanda isə Elm və Təhsil Nazirliyinin bu istiqamətdə başladığı siyasət müsbət olsa da, universitetlərə daha çox müstəqillik verilməsi, beynəlxalq qrantlara çıxış imkanlarının artırılması və müəllimlərin elmi fəaliyyətinə stimullaşdırılması mexanizmlərinin gücləndirilməsi lazımdır". Ekspert hesab edir ki, 6 universitetin TOP-1000-ə daxil olması Azərbaycanın ali təhsil tarixində dönüş nöqtəsidir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məşavət"

Prezidentin öyündüyü smartfon - Mütəxəssis rəyi

Dövlət rəhbərləri üçün ən təhlükəsiz rabitə kanalları hansıdır?

ABŞ-ın Venesuela prezidenti Nikolas Maduronun başına böyük məbləğdə mükafat qoyduğu məlumdur. Vaşinqton onu narkotik kartellərinə dolayısı ilə himayədarlıq etməkdə ittiham edir. Hətta bəzi ekspertlər ABŞ-ın bu ölkəyə qarşı hərbi müdaxilə ehtimalını da gündəmə gətirirlər.

Belə gərgin məqamda Maduro mətbuat konfransında maraqlı jest edib: o, Çin lideri Si Cinpinin hədiyyə etdiyi Huawei Mate X6 smartfonunu göstərərək, bu cihazı "dünyanın ən yaxşı telefonu" adlandırır. Prezidentin sözlərinə görə, "amerikalılar bu telefonu nə peyklərin köməyi ilə, nə də hava kəşfiyyatından istifadə etməklə sındıra bilməzlər".

Informasiya təhlükəsizliyi üzrə mütəxəssislər isə Maduronun iddialarına şübhə ilə yanaşırlar. Onların fikrincə, istənilən mobil qurğu, xüsusilə ABŞ kimi kəşfiyyat resursları geniş olan dövlətlər qarşısında zəifdir. Hətta ən müasir şifrələmə texnologiyaları belə, dövlət səviyyəli kibermüdaxiləyə tam zəmanət vermir.

Mütəxəssislər əlavə edirlər ki, Huawei Mate X6 yeni texnologiyalarla təchiz oluns

da, onun işlədiyi HarmonyOS əməliyyat sistemi hələ də inkişaf mərhələsindədir və Apple iOS və ya Android qədər uzunmüddətli təcrübəyə və təhlükəsizlik sınaqlarına malik deyil.

Dünyada dövlət liderlərinin istifadəsi üçün xüsusi hazırlanmış cihazlar mövcuddur. Məsələn, ABŞ prezidentinin telefonları xüsusi kriptografik modullarla təchiz edilir, Rusiya prezidenti Putinin telefonları "Aquila" adlı qapalı rabitə sistemi ilə işləyir, Almaniya kansleri isə "Secusmart" adlı əlavə təhlükəsizlik təbiiqindən

istifadə edir.

Ekspertlərin fikrincə, kommersiya bazarında mövcud olan heç bir telefon - istər iPhone, istər Samsung, istərsə də Huawei - dövlət rəhbərlərinin ehtiyac duyduğu təhlükəsizlik səviyyəsini təmin edə bilməz.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, dövlət rəhbərləri üçün ən təhlükəsiz seçim şəxsi smartfonlardan tamamilə imtina etmək və yalnız qapalı, dövlətə məxsus rabitə kanallarına güvənməkdir.

Informasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssis Elvin Ab-

basov "Yeni Məşavət"ə açıqlamasında bildirib ki, Nikolas Maduronun Huawei Mate X6 smartfonunu "dünyanın ən etibarlı telefonu" adlandırması əslində siyasi mesaj xarakteri daşıyır: "Texnoloji realıq isə fərqlidir: heç bir mobil cihaz tam sındırılmaz və ya izlənilməz deyil. ABŞ-ın, eləcə də digər böyük dövlətlərin kəşfiyyat strukturları yüksək texnoloji imkanlara malikdirlər və istənilən smartfon - istər iOS, istərsə də Android və ya HarmonyOS üzərində işləsin - müəyyən dərəcədə risk daşıyır. Xüsusilə də mobil şəbəkə-

lər, peyk sistemləri və internet infrastrukturuna nəzarət imkanları nəzərə alındıqda, "100% təhlükəsizlik" anlayışı real deyil.

Ən etibarlı smartfonlar mövcud bazarda adətən xüsusi təhlükəsizlik məqsədi ilə hazırlanmış cihazlar hesab olunur. Məsələn, "Blackphone", "Purism Librem 5" və ya dövlət sifarişi ilə hazırlanmış xüsusi "encrypted" telefonlar bunlar kommersiya cihazlarından fərqli olaraq zəiflikləri minimuma endirməyə çalışır, lakin onlar belə tam zəmanət vermir.

Dövlət rəhbərlərinə gəlinə, onların adi kommersiya smartfonlarından istifadəsi əksər hallarda məhdudlaşdırılır. Çünki belə cihazlar həm casus proqramlar, həm də texniki zəifliklər vasitəsilə izlənilə bilər. Bir çox ölkələrdə prezident və yüksək vəzifəli şəxslər üçün xüsusi şifrələnmiş rabitə vasitələri hazırlanır.

Məsələn, ABŞ prezidenti-nin istifadə etdiyi "secure phone" sistemləri, Almaniya kanslərinin xüsusi şifrələnmiş "BlackBerry" və ya "SiMKo" cihazları buna nümunədir. Yeni dövlət rəhbərləri, ümumiyyətlə, smartfondan istifadə edir, amma adi vətəndaşların əlin-

də olan modellərlə deyil, ciddi şifrələmə və təhlükəsizlik qatları əlavə edilmiş xüsusi versiyalarla. Bir sözlə, Maduronun arxayınlığı əsaslı deyil. Hər bir smartfon müəyyən risklər daşıyır".

Təhlükəsizlik eksperti İlham İsmayıl bildirib ki, dövlət başçıları adi vətəndaşların istifadə etdikləri telefonlarla danışmırlar: "Onların danışıqları ilə bağlı xüsusi təhlükəsizlik tədbirləri görülür. Lakin bunu da nəzərə alaraq ki, dünya texnologiyası elə inkişaf edib ki, ən mükəmməl qorunan sistemə də müdaxilə imkanları olur. Məsələn, Vətən müharibəmizdən öncə Rusiya Nikol Paşinyanın telefon danışıqlarını açıq şəkildə ortaya çıxarmışdı. Söhbət adi mobil telefonla danışıqlardan gedir. Hərbi hissələrdə əvvəllər istifadə edilən telefonlarda da etibarlılıq çox yaxşı idi. Onları dinləmək asan başa gəlmirdi. İndi dinləmələr peykar vasitəsi ilə həyata keçirilirsə, onları idarə edən dövlətlərin şirkətləri danışıqları əldə etməyi qarşılarına məqsəd qoysalar, bir o qədər çətin deyil. Amma dövlət başçıların istifadə etdiyi telefonlarda təhlükəsizlik sistemləri qorunur. Prezidentlər maksimum çalışır ki, mobil telefonlardan daha çox köhnə sistemli telefonlardan istifadə etsinlər".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Məşavət"

Rusiyanın Ukraynaya qarşı hərbi təcavüzü tədricən tükətmə xarakteri almaqdadır. Eyni zamanda, tərəflər getdikcə daha modern silahlar yaratmaqla cəbhədə üstünlük əldə etməyə çalışır. Bu xüsusda Ukraynanın son bir ildə Qərbin dəstəyi ilə hərbi texnologiya sahəsində xeyli qabağa getdiyini söyləmək olar. Moskvanın planlarını pozan həm də budur. Kremlin hədəfi isə təbii ki, Ukrayna ilə bitmir.

"Rusiya prezidenti Vladimir Putinin imperialist niyyətləri Ukraynanın işğalı ilə bitməyəcək. Əksinə, orada başlayacaq". Bunu Almaniya kansleri Fridrix Merz deyib.

İtaliyanın xarici işlər naziri Antonio Tajani isə Rai News-a bildirib ki, sülh perspektivləri hələ ki, uzaqdadır və Rusiyaya təzyiq gös-

tünlüklər qazandırır, amma bu, hələ strateji qələbə demək deyil. Moskva da yeni silah konseptləri ilə balans yaratmağa çalışır. Yəni qarşıdurma daha çox "kimin dözümlü limiti yüksəkdir" sualı ətrafında gedir. Merzin "Putinin imperialist niyyətləri Ukrayna ilə bitməyəcək" fikri isə realıdır və Rusiyaya təzyiq gös-

Ukrayna müharibəsi 2026-ya keçəcək? - ABŞ sərt üzünü göstərməsə...

iki slavyan ordusunun savaşı "uzunmüddətli tükətmə" mərhələsinə qədəm qoyub - Tramp üçün seçim anı

termək üçün yeganə real vasitə yeni maliyyə sanksiyalarıdır. Onun sözlərinə görə, ABŞ prezidenti Donald Tramp Moskvanın konstruktiv cavabına ümid edirdi, lakin mənfi cavab aldı.

XİN başçısı Kremlin Ukraynadakı Avropa qoşunlarının "qanuni hədəf" sayılacağı ilə bağlı hədəflərini "faydasız" adlandırır. Eyni zamanda, İtaliyanın Ukraynaya qoşun göndərməyi planlaşdırmadığını vurğulayıb. Bunun əvəzinə Roma NATO Nizamnaməsinin 5-ci maddəsinə bənzər və Ukraynanın təhlükəsizliyini təmin edə biləcək, lakin tənqibat xarakterli olmayacaq saziş imzalamağı təklif edir.

Müharibə həqiqətənmi 2026-ya adlayacaq? ABŞ nəhayət, Rusiyaya, Putinə sərt üzünü göstərəcəkmi?

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova "Yeni Müsavat"a deyib ki, Ukraynadakı müharibə artıq klassik hərbi əməliyyat formatından çıxaraq "uzunmüddətli tükətmə" mərhələsinə qədəm qoyub: "Burada əsas məqam odur ki, Rusiya öz resurslarının sonsuz olduğuna inanaraq Qərbi və Ukraynanı yorub masa arxasına çəkmək istəyir. Lakin Qərbin planı tam fərqlidir. Moskvanın iqtisadi və siyasi sistemini tədricən çökdürməyə nail olmaq istəyi var.

Hazırda müharibənin 2026-cı ilə keçməsi real ssenaridir. Çünki ne Ukrayna geri çəkilmək niyyətindədir, ne də Kremlin planları dayanıb. Qərbin texnologiya dəstəyi Ukraynaya cəbhədə lokal üs-

vet məkanını və Şərqi Avropanı öz tarixi nüfuz dairəsi kimi görməkdə davam edir. Bu niyyətlər qarşısında isə yalnız Ukraynanın müqaviməti kifayət etməyəcək - ABŞ və Avropa açıq şəkildə sərt mövqe ortaya qoymalıdır".

Siyasi şərhçi İtaliyanın xarici işlər naziri Antonio Tajaninin mövqeyinə diqqət çəkərək, hazırda maliyyə sanksiyalarının mühüm alət olduğunu, lakin yalnız sanksiyaların Kremlə təsir etməyəcəyini deyib: "ABŞ-ın həqiqətən sərt üzünü göstərməsi hərbi-siyasi addımlardan keçir. Ukraynaya daha modern silahların, uzaqmənzilli raketlərin, hava qüvvələrinin dəstəklənməsi və ən əsası təhlükəsizlik zəmanətlərinin verilməsi vacibdir. Əks halda, Putinin "zaman işləyir" strategiyası qalib gələ bilər. Roma tərəfindən təklif olunan, NATO-nun 5-ci maddəsinə oxşar, lakin "tənqibat xarakterli olmayan" saziş ideyası maraqlıdır. Amma burada əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Moskva yalnız real güc balansını gördükdə geri çəkiləcək. Yəni Rusiya ancaq qarşısında qətiyyətli və hərbi baxımdan güclü Qərb mövqeyi hiss etdikdə sülh masasına oturacaq".

Siyasi şərhçi bildirib ki, ABŞ sərt üzünü tam göstərməyincə, nəticə əldə etmək mümkün deyil: "Rusiya yalnız güc dilində anlayır və kompromisə ancaq ciddi təzyiq qarşısında gedəcək. Əgər Qərb strateji iradə ortaya qoymasa, müharibə yalnız uzanacaq və Putinin imperialist

planları növbəti hədəflərə yönələcək".

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, davam edən Ukraynadakı müharibə artıq Avropanın taleyini də həll edən əsas sınağa çevrilib: "Bu savaş sadəcə Rusiya ilə Ukrayna arasında deyil, bütövlükdə dünya nizamı uğrunda gedir. Putinin ordusu Ukrayna torpaqlarında hər gün qan axıdır, şəhərləri dağıdır, yüz minlərlə insanı qaçqın salır. Amma məsələ təkcə Kiyev və Xarkov deyil, məsələ Avropanın gələcəyidir. Putin açıq şəkildə Gürcüstan, Moldova, Baltıqyanı ölkələrin Kremlin hədəfində olduğunu da biruzə verir. ABŞ və Qərb isə bunun qarşısını almaq üçün olduqca passiv görünür. Bu gün Rusiyanın büdcəsi hərbi maşına yönəlib, Kreml xalqı kasıb saxlamaq hesabına da olsa, tank və raket istehsalını dayandırmır. Deməli, sadəcə sanksiyalarla bu rejimi diz çökdürmək mümkün deyil. Burada gerek ABŞ, Qərb iradə göstərsin. Ancaq silah, texnologiya və açıq siyasi dəstək verilərsə, Putin masaya oturmağa məcbur olacaq. Bu gün Ukrayna Avropanın səngəridir. Orada itirilən hər gün, hər kənd, hər insan həyatı təkcə Kiyevin deyil, həm də Berlinin, Parisin, Romanın, hətta Brüsselin təhlükəsizliyi üçün gedən savaştır. Əgər ABŞ və Avropa sərt üzünü göstərməsə, müharibə yalnız 2026-ya deyil, daha sonrakı illərə də keçəcək. Bu müharibəyə Qərbin qətiyyəti ni, ya da Avropanın zəifliyi ni

tarixə yazacaq. Ya Ukrayna qalib gələcək və Avropa öz sərhədlərini qoruyacaq, ya da Putinin imperializmi yeni qurbanların üzərinə yeriyəcək. Seçim indi, bu gün edilməlidir. Hazırda Moskva uzunmüddətli strategiya seçib. Hərbi-siyasi və iqtisadi resurslarını səfərbər edərək Qərbin iradəsini sınayır. Kreml bu müharibəni yalnız ərazi işğalı üçün aparmır, həm də Avropaya qarşı gəosiya meydan oxumağa çevrilib. Putinin məqsədi Avropa təhlükəsizlik arxitekturasını dağıtmaq və onu Moskvanın diktəsi altında yenidən qurmaqdır. Ukrayna isə Qərbin dəstəyi ilə modern silah texnologiyalarını tətbiq etməklə bu planı pozmağa çalışır. Bu, əslində Avropanın ikili durumunu ortaya qoyur. Bir tərəfdən Ukraynaya hərbi dəstək, digər tərəfdən isə Rusiyanın nüvə potensialı və enerji amili Avropanı risklərdən sığortalamaq məcburiyyətində saxlayır. Hazırda ne Rusiya geri çəkilməyə, ne də Qərb güzəştə getməyə hazırdır. ABŞ-ın sərt mövqeyi olmadan bu müharibənin yaxın zamanda bitməsi mümkün görünür. Vaşinqtonun hələ də tərəddüdlü davranması, Tramp administrasiyasının isə daha çox danışıqlar yolu ilə kompromis axtarması Moskvanın əlini gücləndirir".

Siyasi şərhçi deyib ki, əgər ABŞ Rusiyaya qarşı real iqtisadi və hərbi təzyiq mexanizmlərini işə salmasa, Kreml 2025-ci ilin sonuna doğru daha genişmiqyaslı hücumlara

Polşadan Trampa sərt etiraz

Polşa xarici işlər naziri Radosław Sikorski Kiyevə səfəri zamanı ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiya PUA-larının ölkə ərazisinə daxil olmasını "səhv" adlandırdığı bəyanatına sərt təpki göstərib.

Teleqraf xəbər verir ki, o, bunun Polşaya məqsədyönlü hücum olduğunu bildirib.

"Rusiyanın 19 pilotsuz təyyarəsinin Polşa ərazisinə daxil olduğu gecə Ukrayna üzərindən 400 PUA və 40 raket uçurdu. Bunlar səhv deyildi", - Sikorski deyib.

Xatırladaq ki, sentyabrın 10-da gecə saatlarında Rusiyanın Ukraynaya kütləvi hücumu fonunda Polşa hava hücumundan müdafiə qüvvələri və aviasiyasını yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirib. PUA-ların bəziləri sərhədi keçib. Polşa ordusu ölkə ərazisinə daxil olan Rusiya dronlarını məhv edib.

Rusiya qorxusu: Fransa 3 qırıcı göndərir

Fransa Prezidenti Emmanuel Makron bildirib ki, Rusiya pilotsuz uçuş aparatlarının Polşa ərazisinə müdaxiləsindən sonra bu ölkənin hava məkanını qorumaq üçün 3 ədəd "Rafale" qırıcısı göndərmək qərarı verib.

"Rusiya PUA-larının Polşa ərazisinə daxil olmasından sonra, mən NATO müttəfiqlərimizlə birlikdə Polşanın hava məkanını və Şərqi Avropa flaqını qorumaq məqsədilə üç "Rafale" qırıcısını cəlb etmək qərarı verdim", - deyə Makron bəyan edib.

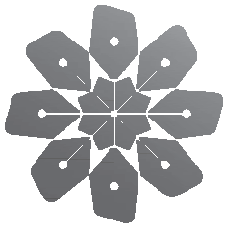
Fransa lideri bu qərarı Polşanın Baş naziri ilə razılaşdırdığını və məsələni həm NATO-nun baş katibi, həm də Böyük Britaniyanın Baş naziri ilə müzakirə etdiyini vurğulayıb:

"Avropa qitəsinin təhlükəsizliyi bizim əsas prioritetimizdir. Biz Rusiyanın artan təhdidlərinə boyun əyməyəcəyik", - deyə o əlavə edib.

cəhd edə bilər: "Bu, təkcə Ukraynanın deyil, bütövlükdə Şərqi Avropanın təhlükəsizliyini riskə atacaq. Ona görə, əslində məsələ sadəcə Ukrayna ilə bağlı deyil. Söhbət Avropanın yeni "dəmir pərdə" altında qalması və ya azad dünyaya inteqrasiya et-

miş bir məkan kimi qalmasından gedir. Vaşinqton sərt üzünü göstərməsə, Moskva bu müharibəni illərlə uzadaq, həm Avropanı, həm də dünya nizamını sarsıtmağa davam edəcək".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə, demoqrafiya

YENİ ÜSAVAT
N 164 (8774) 13 sentyabr 2025

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Yaponiya Müdafiə Nazirliyi qadınların ölkənin silah-
lı qüvvələrinə qəbulu ilə bağlı son məhdudiyyətləri
aradan qaldırıb. Belə ki, avqustun 1-dən etibarən
qadınlar hətta nüvə, bioloji və kimyəvi müdafiə böl-
mələrində də xidmət edə biləcəklər.

Ötən dövrdə 1854 əkiz, 72 üçəm dünyaya gəlib

Bu ilin yanvar-iyul aylarında Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şə-
hər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən 54898 doğulan körpə qeydə
alınıb.

APA xəbər verir ki, bu, Dövlət Statistika Komitəsinin yan-
var-iyul ayında ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtis-
adi göstəricilərini əks etdirən nəşrdə qeyd edilib.

Bildirilib ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin
hər 1000 nəfərinə bu göstərici azalaraq 9,8-dən 9,2-yə düşüb.

Doğulan körpələr arasında oğlan uşaqlarının xüsusi çəkisi
53,2 faiz, qız uşaqlarının xüsusi çəkisi isə 46,8 faiz olub. Doğul-
an körpələrdən 1854-ü əkiz, 72-si isə üçəm olub.

Ötən yeddi ayda ölüm sayı açıqlanıb

Cari ilin yeddi ayı ərzində ölkədə 34994 ölüm halı qeydə alı-
nıb.

APA xəbər verir ki, bu, Dövlət Statistika Komitəsinin yanvar-iyul
ayında ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi göstəricilərini
əks etdirən nəşrdə qeyd olunub. "2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqay-
isədə əhalinin hər 1000 nəfərinə bu göstərici dəyişməyərək eyni sə-
viyyədə (5,9) qalıb", - məcmuədə bildirilib.

İnfarkt və insult "gəncleşib"

Son illərdə 20-30 yaş arası gənclər arasında ürək-damar xə-
stəlikləri və qəfil ürək tutmalarının sayının artdığı müşahidə
edilir.

"BBC News"-un araşdırmasına görə, həm genetik, həm də
həyat tərzi ilə bağlı amillər gənclərin ürək sağlamlığına ciddi tə-
sir göstərir.

Beyrut Amerika Universitetinin kardioloqu Samir Alam son 10
ildə gənclərdə infarkt və insult hallarının "kəskin artdığını" bildirir.
ABŞ-da aparılan tədqiqat da 30-45 yaş arası şəxslərdə ürək xə-
stəliklərinin son 15 ildə 50% çoxaldığını göstərib. Ümumdünya Sə-
hiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, 2019-cu ildə dünyada
bütün ölümlərin 32%-i ürək-damar problemləri ilə bağlı olub.

Modern.az-ın məlumatına görə, həkimlər əsas risk faktor-
ları kimi oturmaq həyat tərzi, sürətli qida istehlakı, piylənmə, yük-
sək təzyiq və xolesterin, diabet və bütün istifadəsini göstərir.

Xüsusilə elektron siqaretlərin "daha təhlükəsiz" olması bə-
rədə yanlış təsəvvürlərin gənclərdə riskləri artdığını qeyd edilir.

Mütəxəssislər həmçinin COVID-19 keçirmiş şəxslərdə üç
ilədek infarkt və insult riskinin iki dəfə yüksəldiyini vurğulayır.
Psixoloji stress, yüksək kortizol səviyyəsi və şəhər səs-küyü də
damarların sərtləşməsinə və tıxanmasına səbəb olaraq
gənclərdə ölümcül halları artırır.

Mütəxəssislər profilaktikanın həkim müayinəsindən daha
vacib olduğunu bildirir. Siqaretdən imtina etmək, sağlam qida-
lanmaq və həftədə ən azı üç gün 30 dəqiqə aktiv fiziki hərəkət
etmək tövsiyə olunur. Kişilərə 40 yaşdan, qadınlara isə 45 yaş-
dan etibarən müntəzəm ürək müayinələri məsləhət görülür.

Ölkədə işsiz şəxslərin sayı açıqlandı

Dövlət Məşğulluq Agentliyinin yerli qurumlarında 2025-ci il
sentyabr ayının 1-nə qeydiyyatı alınmış işsiz şəxslərin sayı
237 min nəfər olub.

"Unikal" xəbər verir ki, bu barədə məlumatı Dövlət Statisti-
ka Komitəsi açıqlayıb. Qeyd edilib ki, onların 50,1 faizini qadınlr
təşkil edib. İşsizlikdən sığorta ödənişinin orta aylıq məbləği
436,7 manat olub.

Qadınlarımız əsgərliyə getsə... - gender bərabərliyi, yoxsa?..

Ölkədə zərif cinsin nümayəndələrinin orduya könüllü
yazılması üçün hüquqi baza formalaşa bilər - rəy

Latviyanın müdafiə naziri
Andris Spruds isə bəyan edib
ki, ölkənin təhlükəsizliyini
möhkəmləndirmək və silahlı
qüvvələrin gücünü artırmaq
məqsədilə 2028-ci ildən qadınlr
da məcburi hərbi xidmətə
cəlb olunması planlaş-
dırılır.

Xatırladaq ki, bir çox xarici
ölkələrdə qadınların da kişi-
lərə bərabər məcburi hərbi
xidmətə cəlb edilməsi təcru-
bəsi var.

Məsələn, İsrail Qüvvə-
lərində həm qadınlar, həm də
kişilər üçün hərbi xidmət məc-
buridir. 2015-ci ildən Norveç
bütün cəmiyyət üçün könüllü
xidmət siyasətini dəyişərək
qadınları da hərbi xidmətə
məcbur edib. Şimali Koreya-
da isə qadınlar 17 yaşından
başlayaraq hərbi xidmətə
cəlb olunurlar.

Efiopiyada da son illərdə
qadınlar müəyyən yaşdan
sonra hərbi xidmətə çağırıl-
dırlar. Finlandiya isə qadınlr
könüllü olaraq xidmət edə
bilirlər. Lakin müəyyən hallar-
da məcburi çağırış tətbiq olu-
na bilər. Əsasən döyüş hazırlı-
ğı və rezervdə iştirak üçün
nəzərdə tutulur.

Qərb ölkələrinin sosioloql-
larına görə, qadınların hərbi
xidmətə cəlb olunması yalnız
təhlükəsizlik siyasəti deyil,
həm də cəmiyyətin gender
münasibətlərinin inkişaf gös-
təricisidir. Bu məsələ, bir tə-
rəfdən, qadınların dövlətin

müdafiə sistemində kişilərlə
bərabər iştirakına imkan ya-
radır, digər tərəfdən isə onla-
rın ictimai statusunu güclən-
dirir. Yəni, qadınların orduya
qoşulması gender bərabərliyi
ideyasının praktik təcəssü-
müdür. Əgər qadınlar təhsil,
biznes və siyasətdə kişilərlə
eyni hüquqlara malikdirsə,
müdafiə sahəsində də onların
iştirakı sosial ədalətin bir his-
səsi kimi qiymətləndirilməli-
dir. Bununla belə, qeyd olu-
nur ki, məcburi hərbi xidmətlə
könüllülük prinsipi arasında
balansı qorumaq lazımdır.
Çünki qadınların xidmətə kö-
nüllü qoşulması onların seçim
azadlığını dəstəkləyir, məc-
buri xidmət isə cəmiyyətdə
əks reaksiyalar doğura bilər.

Azərbaycana gəldikdə isə
ölkəmizdə qadınların da hərbi
xidmətə könüllü olaraq qatıl-
ması üçün hüquqi baza for-
malaşdırılması istisna edilmir.
Bəs ölkəmizdə necə, qadınlr
nə zamansa məcburi həqi-
qi hərbi xidmətə cəlb edilməsi
baş verə bilərmi? Bunu həqi-
qətən gender bərabərliyi he-
sab etmək olarmı?

Mövzu ilə bağlı Dilare Əli-
yeva adına Azərbaycan Qadınlr
Hüquqlarını Müdafiə Cə-
miyyətinin sədri Novella Cə-
fəroğlu "Yeni Müsavat"a de-
yib ki, qadınların da kişilər ki-
mi məcburi hərbi xidmətə
cəlb edilməsi gender bəra-
bərliyinin göstəricisidir. "Gen-
der bərabərliyi başqa məf-

humdur, hərbi xidmətin məc-
buri olması isə dövlətin təhlü-
kəsizlik siyasəti ilə bağlı mə-
sələdir. Lakin onu deyə bilə-
rəm ki, İsraildə qadınların
məcburi hərbi xidmətə get-
məsinin özünəməxsus sə-
bəbləri var. Məlumdur ki, İs-
railin əhalisi azdır və bu ölkə
daim müharibə və təhlükə
riski ilə üz-üzədir. Ona görə
də dövlətin təhlükəsizliyi na-
minə həm qadınlar, həm də
kişilər hərbi xidmətə cəlb olu-
nurlar. Bu, İsrailin müdafiə si-
yasətinin əsas tələblərindən
biridir", - deyər N.Cəfəroğlu
bildirib.

Onun sözlərinə görə, İs-
raildə yaşayan üç qız nəvəsi
hərbi xidmətdən keçib: "On-
lardan biri tank sürüb, digəri
hərbi təyyarədə uçub, üçün-
cüsü isə başqa sahədə xid-
mət edib. Bu fakt göstərir ki,
İsraildə qadınlara da kişilərlə
eyni etimad və məsuliyyət ve-
rilir. Üstəlik, İsraildə həm qa-
dınlar, həm də kişilər hərbi
xidməti başa vurduqdan son-
ra dövlət tərəfindən müxtəlif
imtiyazlarla təmin olunurlar.
Məsələn, ali məktəblərə qə-
bulda üstünlük qazanırlar, ilk
növbədə işlə təmin olunurlar.
Hətta çox vaxt gənclərin özlə-
ri ərizə yazaraq, hərbi xidmə-
tə götürülmələrini xahiş edir-
lər. Çünki hərbi xidmətdən
keçdikdən sonra əldə etdiklə-
ri təcrübə və dövlətin verdiyi
güzhəştlər onların gələcək hə-
yatında mühüm rol oynayır".

Onun fikrincə, Azərbay-
cana gəldikdə isə vəziyyət
tamamilə fərqlidir: "Ölkəmiz-
də oğlanların sayı kifayət qə-
dərdir, demoqrafik vəziyyət
də normaldır. Yəni kişilərin
sayı qadınların sayından da-
ha çoxdur. Bu səbəbdən he-
sab edirəm ki, Azərbaycan-
da qadınların məcburi şəkil-
də hərbi xidmətə cəlb olun-
ması heç vaxt baş verməyə-
cək. Bununla belə, əminəm
ki, lazım gəldiyi təqdirdə,
Azərbaycan qızları oğlanlar-
la bərabər Vətən uğrunda
döyüşməyə hazır olacaqlar.
Tariximizdə də bunun nümu-
nələri var. Qızlarımız heç də
oğlanlardan zəif deyillər, on-
ların vətənpərvərlik ruhu, gü-
cü və əzmi kifayət qədər yük-
səkdir. O ki qaldı könüllülük
məsələsinə, əlbəttə, hər kə-
sin seçim azadlığı var. Kim
istəyirsə, könüllü şəkildə hər-
bi xidmətə yollana bilər. On-
suz da bu gün Azərbaycan
qadınları cəmiyyətin müxtəlif
sahələrində fəal şəkildə xid-
mət edirlər. Polis orqanları-
mızda xanım əməkdaşlar
var, xüsusi təhlükəsizlik or-
qanlarında qadınlarımız çalış-
sın, fəvqəladə hallarda qadın
əməkdaşlarımız var, Vergilər
Nazirliyində xanımlarımız
uğurla fəaliyyət göstərir. On-
ların formalarına, peşəkar fə-
aliyyətlərinə baxanda fəxr
edirik ki, bizim belə savadlı,
güclü və iradəli qadınlarımız
var".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

MUSAVAT

Son səhifə

N 164 (8774) 13 sentyabr 2025

S
e
n
t
y
a
b
r

Saç tökülməsinə səbəb ola biləcək iki növ içki - elmi araşdırma

Şəkərli qazlı və spirtli içkilərin müntəzəm istifadəsi saç tökülməsi riskini artırır, dəmir və D vitamini olan məhsullar isə keçələmədən qoruyur.

Oxu.Az xəbər verir ki, bunu "Nutrition and Health" ("NutritHealth") jurnalında dərc olunan araşdırmanın nəticələri göstərib.

Alimlər belə qənaətə əvvəllər dərc olunmuş 17 elmi məqalənin meta-analizi nəticəsində gəlirlər. Onlar ABŞ, Avropa və Asiyadan olan 61.332 nəfərin sağlamlıq vəziyyətini və qidalanma xüsusiyyətlərini qiymətləndiriblər. Subyektlərin ümumi sayının 97%-ni qadınlar təşkil edib.

Təhlil göstərib ki, qida rasionunda D vitamini və demirin miqdarının yüksək olması alopesiya ehtimalının aşağı olması və effektiv saç böyüməsi ilə əlaqələndirilir. Əksinə, alkoqol və şəkərli içkilərin istehlakı daha çox saç tökülməsi və erkən ağarma ilə müşayiət olunub.

Alimlər qeyd ediblər ki, soya məhsulları, brokoli və kələm kimi xaçkoçəklilər fəsiləsinə aid tərəvəzlərin istehlakı saç tökülməsinin azalması ilə əlaqələndirilir. Bir sıra kompleks əlavələr də müsbət təsir göstərir, lakin bəzi klinik sınaqların keyfiyyəti orta və ya aşağı olub.

Müəlliflər vurğulayıblar ki, bunlar birbaşa səbəb-nəticə əlaqələri deyil, assosiasiyalardır, çünki tədqiqatların əksəriyyəti müşahidə xarakterli daşıyır, qidalanma və saçların vəziyyətini qiymətləndirmək üçün müxtəlif üsullardan istifadə edilib.

Buna baxmayaraq, ekspertlər hesab edirlər ki, saç tökülməsindən şikayətləriniz varsa, D vitamini və feritin səviyyəsini (dəmir ehtiyatlarının göstəricisi) yoxlamaq, çatışmazlıq varsa, onu aradan qaldırmaq, şəkərli içkilər və spirt istehlakını məhdudlaşdırmaq məqsədəuyğundur. Onların fikrincə, bu yanaşma əsas dermatoloji terapiya ilə yanaşı saçların sağlamlığını qoruyub saxlamaq üçün sadə və sərfəli strategiya ola bilər.

Kompüter qarşısında yemək yeməyin fəsadları - İspaniyalı həkimdən xəbərdarlıq

Kompüter qarşısında yemək mədə-bağırsaq xəstəlikləri ilə nəticələnə bilər. Bu vərdişin fəsadları barədə İspaniya neyroqastroenterologiya və motorika assosiasiyasının prezidenti, gastroenteroloq Xordi Serra Pueyo "La Razon" nəşrinə verdiyi müsahibəsində xəbərdarlıq edib.

Pueyo izah edib ki, belə vərdiş funksional dispepsiyaya gətirib çıxarır. "Bu, qarının yuxarı hissəsində ağrı və ya yanma, erkən doyma, yeməkdən sonra şişkinlik hissi və köp kimi narahatlıq ilə xarakterizə olunur", - o bildirib.

Pueyonun sözlərinə görə, bundan əlavə, kompüter qarşı-

sında yemək yemək səbəbindən bağırsaq baryeri zədələnilir. "Bağırsağın baryeri daha keçirici hala gəldikdə, normal olaraq ondan keçməməli olan maddələr, məsələn, qida qalıqları və ya toksinlər qan dövranına daxil ola bilər. Bununla da immunitet sistemini aktivləşdirərək, iltihaba səbəb olur", - həkim qeyd edib.

Uzun ömür eksperti sağlamlıq sirrini açıqladı - hər gün 3-4 fincan içir

Uzun ömür və sağlam həyat mövzusunda tanınan Prof. Dr. Tim Spector şəxsi sağlamlıq sirrini açıqlayaraq gündəlik vərdişlərini paylaşdı. Spector bildirir ki, hər gün 3-4 fincan qəhvə içir və bunun sağlamlığına böyük faydası olduğunu vurğulayır. Ürək sağlamlığı - Araşdırmalar göstərir ki, qəhvə içən insanlarda ürək xəstəlikləri riski 15% daha azdır. Əvvəllər qəhvənin təzyiqi yüksəltdiyi düşünülürdü, lakin Spectorun qeyd etdiyi kimi, əksinə, faydalıdır.

Bağırsaq və ümumi sağlamlıq - Qəhvə bağırsaq florasını dəstəkləyir və həzm sistemini gücləndirir. Spector qəhvəni matcha və yaşıl çaydan sonra ən sağlam içki hesab edir. Elmi araşdırmaların təsdiqi - Spectorun sözlərinə görə, əvvəllər qəhvənin zərərli olduğu düşünülürdü, amma sonrakı tədqiqatlar həm ümumi sağlamlıq, həm də ürək üçün müsbət təsirlərini göstərib.

Spectorun təcrübəsi göstərir ki, gündəlik qəhvə vərdişi, sadə bir üsulla uzunömürlülük və sağlam ürək üçün əhəmiyyətli bir dəstək ola bilər.

Psixoloqlar xoşbəxt insana xas olan vərdişi açıqlayıblar

Psixoloqlar xoşbəxt insana xas olan vərdişi açıqlayıblar. Bu barədə "Vanitatis" nəşri məlumat yayıb. Mütəxəssislərin fikrincə, xoşbəxt insanlar evdə səliqəliyi qorumağa çalışırlar. Belə ki, xoş və strukturlaşdırılmış mühit çətin emosiyaların öhdəsindən gəlməyə kömək edir.

Qeyd olunur ki, hər bir insan üçün səliqəlilik və səliqəsizlik səviyyəsi fərqlidir. Lakin mütəşəkkil ev həm də düşüncələrin nizamlı olmasını asanlaşdırır. Səliqəsizlik, adətən, yalnız ümumi yüklənmə və həyat keyfiyyətinin azalması ilə deyil, həm də prokrastinasiya ilə əlaqələndirilir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürürlər.
- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorğunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinin qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumuşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dırnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir-neçə dəfə etmək lazımdır.

Hindistanda sərxoş sərnəşinin təyyarədə qeyri-adekvat hərəkətləri təhlükə yaratdı

Hindistanda sərxoş vəziyyətdə təyyarəyə əyləşən sərnəşin isterik davranış sərgiləyib. Oxu.Az xəbər verir ki, sərnəşinlərin çəkdiqləri görüntü "Reddit" forumunda yayımlanıb.

Videodan görünür ki, qışqırıq və qeyri-adekvat hərəkətlər edən sərnəşini belədcilər və təyyarənin göyərtəsində olan sərnəşinlər sakitləşdirməyə çalışırlar, daha sonra onların da əsəbləri tab gətirmir və gərginlik bir qədər artır.

Yuxu həbləri yaddaşa ciddi ziyan vurur - Elmi tədqiqat

Yeni araşdırmalar bəzi yuxu dərmanlarının uzunmüddətli istifadəsinin yaddaşa zərər verə biləcəyini ortaya qoyub. "Sleep" jurnalında dərc olunan tədqiqatda, xüsusilə yaşlı insanlara təyin edilən benzodiazepinlərin və onların analoqlarının beyin fəaliyyətini ləngitdiyi, yuxunu asanlaşdırsa da, yüksək dozada orqanizmin təbii yuxu balansını pozduğu vurğulanır.

Daily Mail isə yazır ki, bu dərmanların istifadəsi yaddaş itkisi, koqnitiv pozğunluqlar, ertəsi gün yorğunluq və başgicəllənmə ilə əlaqələndirilir. Alimlər hesab edirlər ki, yuxusuzluq çox vaxt həyat tərzində sadə dəyişikliklərlə - eyni vaxtda yatmaq, sakit və qaranlıq mühit yaratmaq, gündəlik idmanla aradan qaldırılabilir. Nəticə əldə olunmadıqda isə bilişsel davranışçı terapiya tövsiyə olunur.

"Şəkərsiz" şirin qida və içkilər xərcəng yaradır

"Şəkərsiz" şirin qida və içkilər xərcəng yarada bilər. Bunu endokrinoloq Mariya Matveyeva bildirib. Onun dediyinə görə, "şəkərsiz" məhsullar sağlamlıq üçün o qədər də faydalı deyil və uzun müddət müntəzəm istifadə edildikdə xərcəng və ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır.

Matveyeva qeyd edib ki, bu məhsullarda tez-tez fruktoza və müxtəlif şirələr (qarğıdalı, fruktoza və invert şirəsi) istifadə olunur. Bu maddələr kalori baxımından adi şəkərdən fərqlənmir və xüsusi fayda vermir. Ən təhlükəsiz alternativlər isə stevia və eritritdir. Ksilit və sorbit kimi şəkər spirtləri də ehtiyatla qəbul olunmalıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500